

Īpašais ziņojums

Ārkārtas atbalsts ES piena ražotājiem 2014.–2016. gadā.

Iespējas uzlabot efektivitāti nākotnē

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–IX
Ievads	01–24
Revīzijas tvērums un pieeja	25–31
Apsvērumi	32–79
Komisija ātri reaģēja uz Krievijas ieviesto aizliegumu, taču tai vajadzēja vairāk laika, lai novērstu tirgus nelīdzsvarotību	32–43
Komisija sagatavoja vispārēju novērtējumu par tirgus traucējumu ietekmi, atstājot atbalsta mērķtiecīgu sniegšanu valsts iestādēm	44–62
Dalībvalstis atbalstīja vienkāršību un plašu atbalsta sadali	63–71
Komisija ir mācījusies no pieredzes, bet nav pabeigusi pasākumu novērtēšanu	72–79
Secinājumi un ieteikumi	80–89
Pielikums. Deleģētās regulas par ārkārtas atbalsta pasākumiem piena nozarē	
Akronīmi un abreviatūras	
Glosārijs	
Komisijas atbildes	
Revīzijas darba grupa	
Laika grafiks	

Kopsavilkums

- I** Piens vērtības ziņā ir viena no galvenajām ES lauksaimniecības nozarēm. Pēc augstākās robežas sasniegšanas 2014. gada sākumā ES piena ražotāju saņemtā vidējā cena sāka samazināties. 2016. gada vidū cenas atkal sāka paaugstināties.
- II** Kopējā lauksaimniecības politika ietver vairākus instrumentus tirgus traucējumu novēršanai. Tiešajiem maksājumiem ir stabilizācijas uzdevums, jo tie nodrošina pastāvīgu ienākumu avotu lauksaimniekiem. “Drošības tīkla” mērķis ir atbalstīt cenas, uz laiku izņemot no tirgus piena produktu pārpalikumus. Komisija var arī pieņemt ārkārtas pasākumus pret tirgus traucējumu draudiem — tā tika izdarīts laikposmā no 2014. līdz 2016. gadam.
- III** Mēs pārbaudījām, cik sekmīgi Eiropas Komisija un attiecīgās dalībvalstu iestādes ir reaģējušas uz traucējumiem piena tirgū 2014.–2016. gadā. Kopumā mēs noskaidrojām, ka Komisija un dalībvalstis ir veikušas plašus pasākumus, lai palīdzētu lauksaimniekiem tirgus traucējumu laikā, taču to veiktā analīze kopumā nebija pietiekama, lai izlemtu par nepieciešamā atbalsta līmeni un mērķauditoriju.
- IV** Mēs 2019. gadā ziņojām par ārkārtas pasākumu izmantošanu, lai stabilizētu lauksaimnieku ienākumus augļu un dārzeņu nozarē. Šā ziņojuma uzmanības centrā ir ES piena ražotāji. Lai gan ziņojumā nav apskatīta Covid-19 pandēmijas ietekme, tajā ir aplūkots, kā Komisija rīkojusies un ko tā var mācīties no krīzes sākumposma.
- V** Komisija ātri reaģēja uz Krievijas ieviesto aizliegumu. Pirms 2014. gada beigām tā sniedza finansiālu atbalstu ārkārtas pasākumiem Baltijas valstīs un Somijā, kuras šis aizliegums skāra visvairāk. Tomēr bija vajadzīgs ilgāks laiks, lai novērstu tirgus nelīdzsvarotību, un pasākumi, ko Komisija pieņēma 2016. gada septembrī, nodrošinot atbalstu brīvprātīgai ražošanas samazināšanai, ietvēra noteiktu liekās palīdzības risku.
- VI** Komisija ierosināja ārkārtas pasākumus, lai atvieglotu lauksaimnieku likviditātes problēmas, bet pienācīgi nenovērtēja vajadzības vai nenoteica mērķus. Ņemot vērā elastību, kas dalībvalstīm pieejama saskaņā ar dalīto pārvaldību, tās atbalstīja ārkārtas pasākumus, kurus bija vienkārši nodrošināt, un izvēlējās plašu līdzekļu sadali. Centieni mērķtiecīgi piešķirt atbalstu bija ierobežoti.
- VII** Lai gan ES ir iezīmējusi rezervi lauksaimniecības nozares krīzēm, tirgus traucējumu laikā Komisija to neizmantoja. Kopš tā laika Komisija ir ierosinājusi izmaiņas, lai stiprinātu krīzes situācijām paredzētās rezerves nozīmi nākotnē. Kopš

2018. gada ar lauku attīstības programmām var atbalstīt plašāku riska pārvaldības instrumentu klāstu lauksaimniekiem, kuriem ir ienākumu kritums, tostarp nozaru ienākumu stabilizācijas instrumentus. Kopš 2020. gada decembra mēs apzinājām divas lauku attīstības programmas, kas piedāvā atbalstu ienākumu stabilizācijas instrumentiem, no kuriem neviens nedarbojās.

VIII Pēc tirgus traucējumiem veiktie novērtējumi sniedza dažus vispārīgus secinājumus par ārkārtas pasākumiem ES līmenī, un kopš tā laika Komisija ir veikusi pasākumus, lai uzlabotu krīzes pārvarēšanas procedūras. Tomēr tā nav pienācīgi novērtējusi dalībvalstu veikto pasākumu ietekmi.

IX Mēs sniedzam Komisijai vairākus ieteikumus:

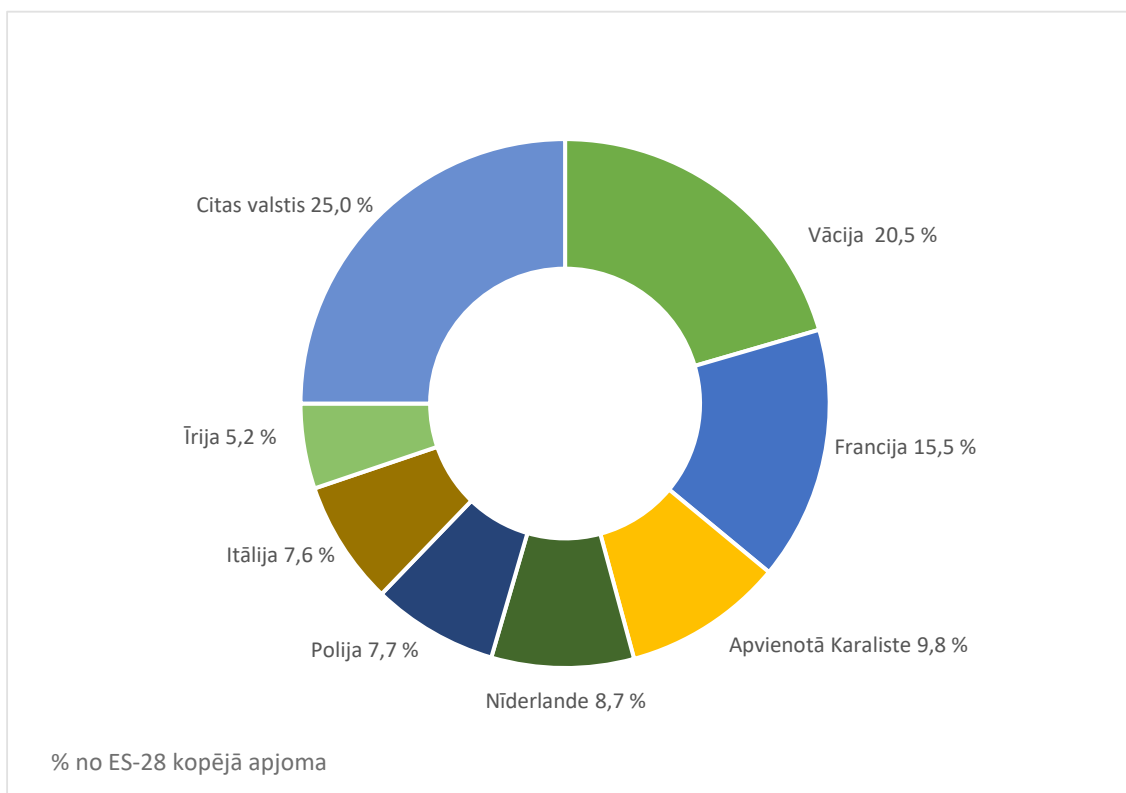
- 1) sekmīgāk risināt tirgus nelīdzsvarotības problēmu,
- 2) uzlabot budžeta plānošanu un mērķu noteikšanu,
- 3) sagatavoties turpmākajiem tirgus traucējumiem.

Ievads

ES piena nozare

01 Govs piena ražošanas vērtības ziņā ir viena no divām galvenajām ES lauksaimniecības nozarēm (59,3 miljardi EUR 2019. gadā), un tā veido aptuveni 14 % no lauksaimniecības produkcijas¹. 2019. gadā galvenās piena ražotājvalstis (Vācija, Francija, Apvienotā Karaliste, Nīderlande, Polija, Itālija un Īrija) nodrošināja apmēram trīs ceturtdaļas no ES saražotā piena apjoma (sk. [1. attēlu](#)). No 1984. līdz 2015. gadam Eiropas Savienībā darbojās piena kvotu sistēma, kuras mērķis bija noteikt maksimālo apjomu piena ražošanai Eiropas Savienībā. Kopš 2009. gada dalībvalstu kopējās kvotas pakāpeniski palielinājās, līdz 2015. gada 1. aprīlī sistēma tika atcelta.

1. attēls. Govs piena ražošana 2019. gadā

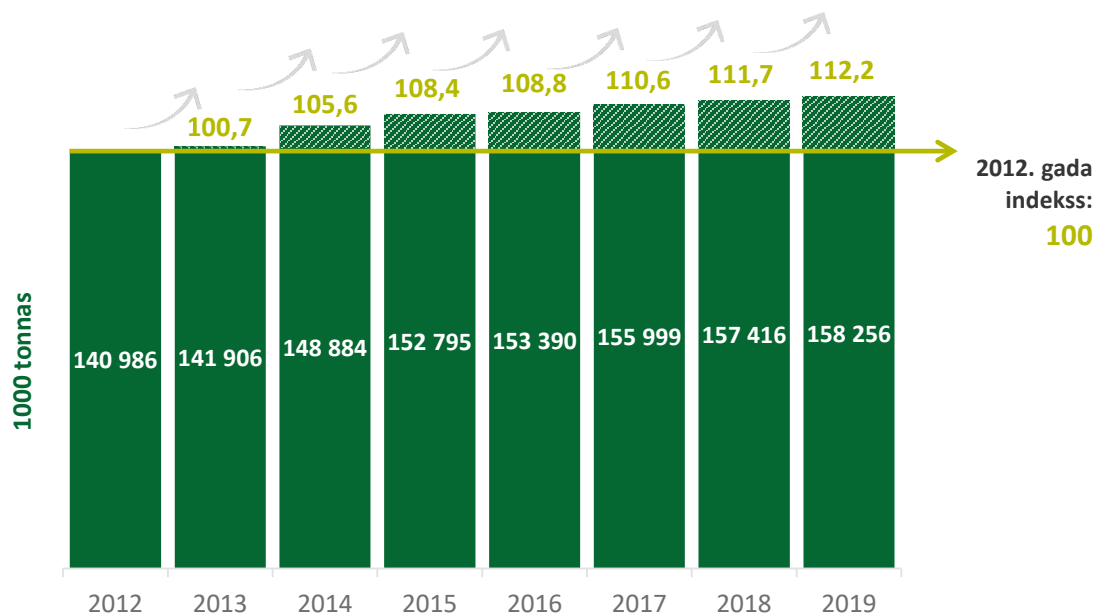

Avots: Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, *Short-term outlook Autumn 2020, Cow milk deliveries (thousand tonnes)* — ERP aprēķins.

¹ Eurostat Data Explorer, *Economic accounts for agriculture – values at basic prices*, atjaunināts 2020. gada 9. martā.

02 Kopējais ES saražotā piena daudzums 2019. gadā bija aptuveni 168 miljoni tonnu², no kurām aptuveni 95 %³ pienotavām piegādāja piena ražotāji. Piena ražotāju piegādes pienotavām strauji pieauga 2014. un 2015. gadā un pēc tam pieauga lēnāk (sk. [2. attēlu](#)).

2. attēls. Piena piegādes pienotavām

Avots: Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, *Short-term outlook Autumn 2020* — ERP aprēķins.

03 No 2013. līdz 2015. gadam piegādes pienotavām pieauga visās dalībvalstīs, izņemot divas. No lielākajām ražotājvalstīm Īrijā, Lielbritānijā, Polijā un Nīderlandē pieaugums pārsniedza ES vidējo līmeni. 2016. gadā piegādes atšķirīgā ātrumā turpināja pieaugt piecpadsmit dalībvalstīs, savukārt pārējās trīspadsmit, tostarp Apvienotajā Karalistē un Francijā, tās samazinājās (sk. [1. tabulu](#)).

² Eiropas Komisija, “*EU agricultural outlook – For markets and income 2019.–2030.*”, pielikums, 9.23. tabula “*EU milk market balance*”, 82. lpp., 2019. gada decembris.

³ *Eurostat Data Explorer, Cows' milk collection and products obtained – monthly data*, atjaunināts 2020. gada 31. martā.

1. tabula. Piena piegāžu attīstība 2013.–2016. gadā

Dalībvalsts	Izmaiņas % 2015. pret 2013. g.	Izmaiņas % 2016. pret 2015. g.
Čehija	25,6 %	-0,1 %
Īrija	18,0 %	4,1 %
Luksemburga	15,9 %	8,9 %
Beļģija	14,8 %	-2,7 %
Ungārija	12,6 %	0,7 %
Apvienotā Karaliste	11,0 %	-4,3 %
Kipra	9,9 %	16,1 %
Latvija	9,8 %	0,8 %
Polija	9,6 %	2,4 %
Nīderlande	9,2 %	7,4 %
Portugāle	8,9 %	-4,4 %
ES-28	7,7 %	0,4 %
Spānija	7,6 %	1,1 %
Lietuva	7,4 %	-1,5 %
Slovēnija	7,1 %	3,8 %
Francija	5,9 %	-2,7 %
Austrija	5,8 %	-0,2 %
Vācija	5,2 %	0,3 %
Dānija	5,0 %	1,6 %
Somija	4,7 %	-0,2 %
Slovākija	4,6 %	-4,8 %
Itālija	4,3 %	3,2 %
Rumānija	4,2 %	3,6 %
Zviedrija	2,2 %	-2,4 %
Igaunija	2,1 %	-0,8 %
Horvātija	1,9 %	-4,6 %
Malta	1,6 %	3,8 %
Grieķija	-0,7 %	-0,2 %
Bulgārija	-4,4 %	7,3 %

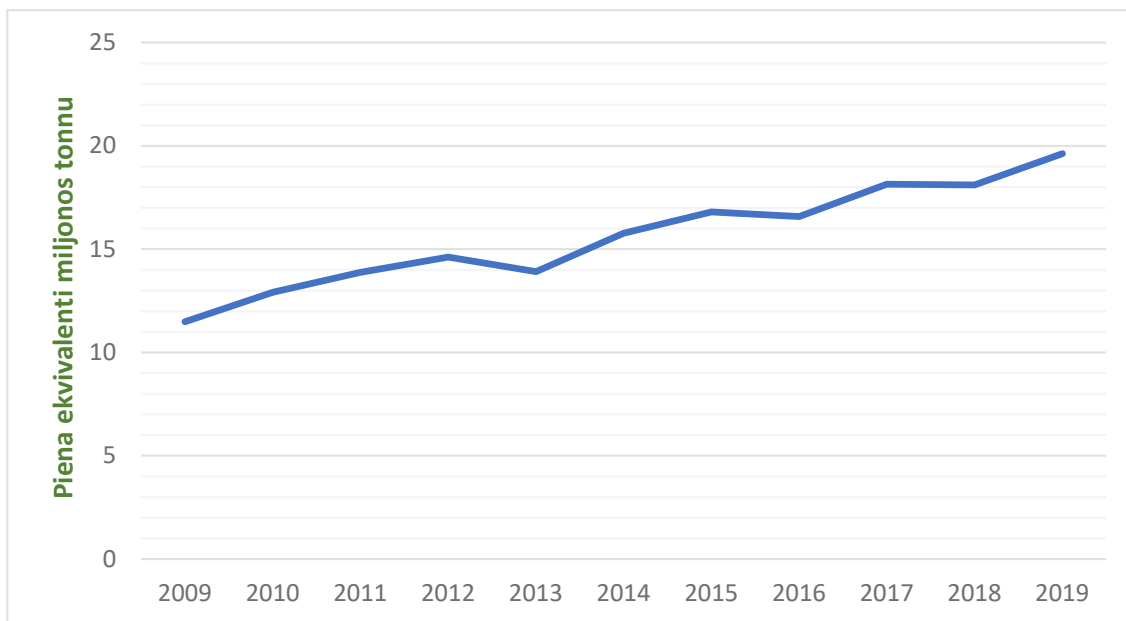
Avots: Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, *Short-term outlook Autumn 2020* — ERP aprēķins.

04 Desmit gados no 2009. līdz 2019. gadam piena produktu (proti, piena un no piena iegūtu produktu, piemēram, sviesta, siera un piena pulvera) patēriņš ES pieauga vidēji par 0,8 % gadā, savukārt ES eksports pieauga vidēji par 5,5 % gadā (sk. **3. attēlu**), reaģējot uz strauji augošo pieprasījumu pasaulē. Pēc šī pieauguma 2019. gadā ES eksportēja aptuveni 15 % no saražotās produkcijas⁴. Laikposmā no 2016. līdz 2019. gadam trīs pasaulē lielākie eksportētāji bija ES (27 %), Jaunzēlande (25 %) un

⁴ Komisijas aprēķins, pamatojoties uz pieejamajiem Eurostat datiem un aplēsēm. Attiecīgās bilances ir publicētas Komisijas īstermiņa perspektīvās.

Amerikas Savienotās Valstis (14 %), un starptautiskā piena produktu tirdzniecība veidoja aptuveni 9 % no pasaules produkcijas⁵.

3. attēls. Piena produktu eksports, 2009.–2019. gads

Avots: Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, *EU agricultural outlook 2019.–2030.* un *Short-term outlook Autumn 2020* — ERP aprēķins. Piena ekvivalenti, kas aprēķināti, izmantojot Komisijas koeficientus: 6,57 sviestam, 3,58 sieram, 7,57 vājpiena pulverim, 7,56 pilnpiena pulverim, 7,48 sūkalām un 0,85 svaigiem piena produktiem.

Piena tirgus traucējumi 2014.–2016. gadā

05 Labi laikapstākļi 2014. gadā un augstās piena cenas iepriekšējos gados veicināja būtisku ES saražotā piena apjoma pieaugumu. No 2013. līdz 2015. gadam piena piegādes pienotavām palielinājās par aptuveni 8 % jeb aptuveni 11 miljoniem tonnu (sk. **2. attēlu**), kas ir ievērojams pieaugums salīdzinājumā ar vietējā patēriņa tendencēm un eksporta apjomu (sk. **04.** punktu un **3. attēlu**). Tika paziņots, ka 2015. gadā tiks atceltas ES piena kvotas, un, tāpat kā iepriekšējos gados, daži ražotāji samaksāja soda naudu par to pārsniegšanu.

06 2014. gada maijā pieprasījums pēc ES piena produktu eksporta joprojām bija liels⁶. 2014. gada augustā Krievijas Federācija, reaģējot uz ES sankcijām saistībā ar Ukrainu, aizliedza ES piena produktu importu, un Ķīnas importa pieaugums palēninājās.

⁵ Aprēķināts, pamatojoties uz piena ekvivalentu apjomiem, par kuriem *FAO* ziņoja 2020. gada novembra izdevumā *Food Outlook*, pielikums, 19. tabula.

⁶ Sk. *Milk Market Observatory Economic Board meeting report*, 2014. gada 27. maijs.

Krievija bija lielākais ES piena produktu, jo īpaši siera, eksporta tirgus, kas 2013. gadā vērtības ziņā⁷ veidoja aptuveni 14 % no kopējā eksporta, patērējot 1,6 % no visas ES piena produkcijas⁸. Ķīna 2013. gadā veidoja 7 % no ES piena produktu eksporta vērtības, galvenokārt pērkot sauso vājpienu un sūkalu pulveri.

07 Saskaņā ar Komisijas ziņojumu⁹ “pēc tam, kad 2013. gada beigās un 2014. gada sākumā piena un piena produktu cenas bija sasniegušas vēl nepieredzēti augstu līmeni, piena nozarē sākās globāla piedāvājuma un pieprasījuma nelīdzsvarotība, kas tirgū turpinājās visu 2015. gadu un 2016. gada pirmo pusi”.

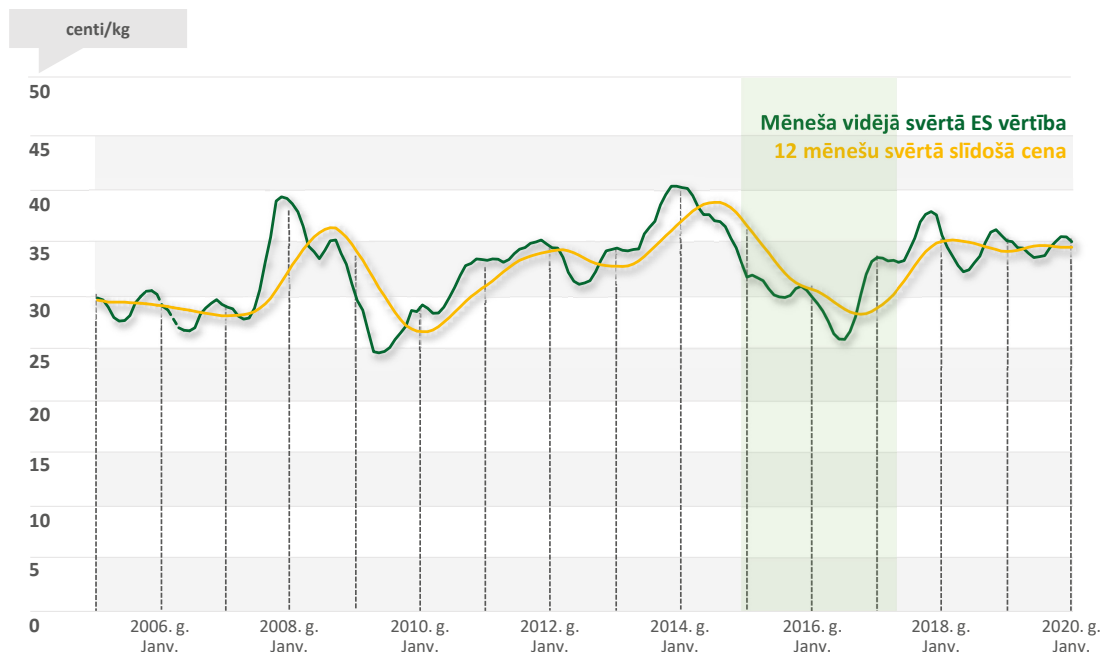
08 Piena cenas parasti svārstās gada laikā un pa gadiem. Cenas pieaug ziemā (kad piena ražošanas apjoms ir vismazākais) un samazinās, ražošanas apjomam palielinoties pavasarī. Tāpēc piena cenu 12 mēnešu slīdošais vidējais rādītājs ir labāks svārstību ceļvedis nekā mēneša cenas (sk. [4. attēlu](#)). Kopš ES paplašināšanās 2004. gadā pienotavām piegādātā piena gada slīdošā vidējā cena Eiropas Savienībā galvenokārt bija saglabājusies diapazonā no 28 līdz 35 eiro centiem kilogramā. No 2013. gada vidus līdz 2016. gadam vidējā mēneša cena vispirms paaugstinājās virs šā diapazona un pēc tam īslaicīgi nokritās līdz zemākajai atzīmei — aptuveni 26 centiem.

⁷ Aprēķināts, pamatojoties uz ES tirdzniecības datiem, kas pieejami Komisijas “[Access2Markets](#)” datubāzē, harmonizētās sistēmas 0401.–0406. pozīcija.

⁸ Saskaņā ar Komisijai sagatavotu pētījumu — novērtējumu: *Written Wageningen Economic Research un Ecorys, “Improving crisis prevention and management criteria and strategies in the agricultural sector”* (05.087 713), galīgais ziņojums, 2019. gada augusts, 37. lpp.

⁹ Komisijas ziņojums: “[Situācijas attīstība piena produktu tirgū un “Piensaimniecības paketes” noteikumu darbība](#)”; COM(2016) 724 final.

4. attēls. ES svaigpiena cenas 2005.–2020. gadā

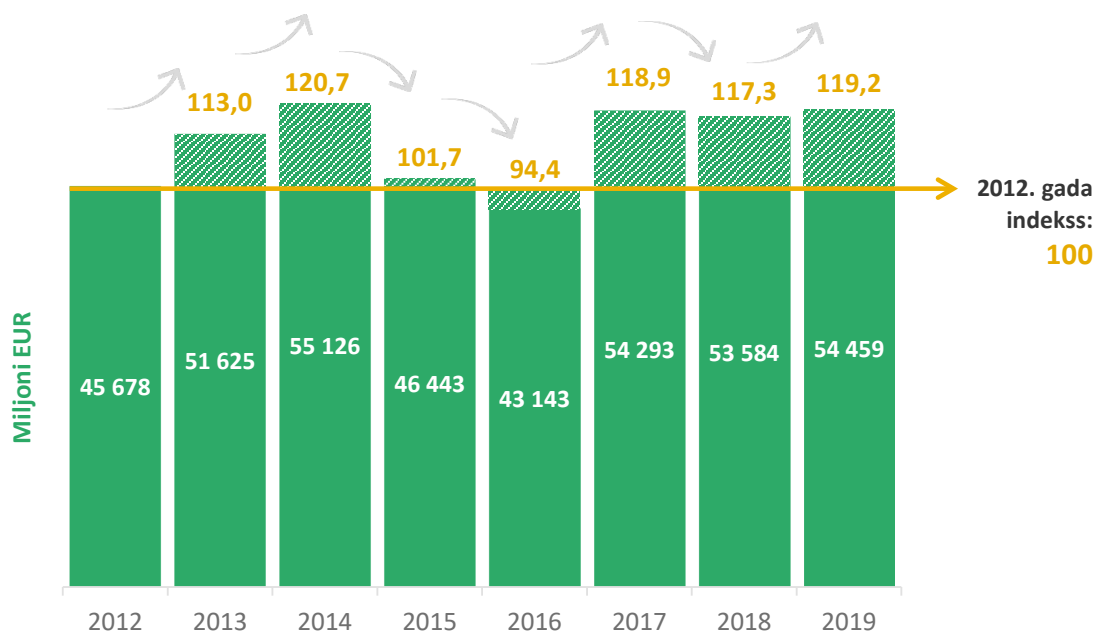
Avots: dalībvalstu paziņojumi saskaņā ar Regulas (ES) 2017/1185 12. panta a) punktu — II pielikuma 4. punkta a) apakšpunkts — Summas, kas svērtas pēc pienotavām piegādātajiem daudzumiem. Šajā revīzijā aplūkots arī atbalsts bija pieejams zaļā krāsā iezīmētajā periodā — skatīt pielikumu.

09 Cenas un svārstības dažādās dalībvalstīs būtiski atšķīrās. Vislielākā cenu atšķirība — 38,1 centi/kg 2016. gada jūnijā bija starp Lietuvu (16,9 centi/kg) un Kipru (55,0 centi/kg). Cena septiņās dalībvalstīs bija zemāka par 22,5 centiem/kg, savukārt četrās dalībvalstīs tā bija virs 36,5 centiem/kg¹⁰.

10 Gada apgrozījums no piena ražošanas palielinājās no 2012. līdz 2014. gadam un pēc tam samazinājās no 2014. līdz 2016. gadam (sk. [5. attēlu](#)). Vidējais apgrozījums 2013. un 2014. gadā bija 53,4 miljardi EUR un 2015. un 2016. gadā — 44,8 miljardi EUR, kas ir nedaudz mazāk nekā 2012. gadā.

¹⁰ Vairāk informācijas sk. Komisijas [lauksaimniecības pārtikas datu portālā](#).

5. attēls. Piena piegāžu vērtība

Avots: DG Eurostat for monthly cow milk deliveries (*apro_mk_colm*) — Milk Market Observatory for EU historical raw milk prices — ERP aprēķins.

11 Lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkls (*FADN*) ir Komisijas galvenais statistikas instruments komerciālo lauku saimniecību ienākumu un uzņēmējdarbības uzraudzībai. Tajā iekļauti vairāki ienākumu rādītāji¹¹, piemēram, lauku saimniecības neto pievienotā vērtība (*FNVA*) par gada darba vienību (*AWU*) un saimniecības neto ienākumi. Abi rādītāji 2015.–2016. gadā salīdzinājumā ar 2012.–2013. gadu samazinājās ES specializētajiem piensaimniekiem — pirmajā gadījumā par aptuveni 7 %, bet otrajā — par aptuveni 16 %.

12 Dinamika dažādās dalībvalstīs būtiski atšķirās. Piemēram, salīdzinot 2015.–2016. gadu ar 2012.–2013. gadu, *FNVA/AWU* rādītājs samazinājās 14 no 25 dalībvalstīs, par kurām ir pieejami dati, bet palielinājās pārējās 11. Kopējais diapazons bija no samazinājuma par 35 % Nīderlandē līdz pieaugumam par 110 % Slovākijā.

¹¹ Vairāk informācijas par Komisijas veikto lauku saimniecību ienākumu novērtējumu skatīt mūsu īpašajā ziņojumā Nr. 01/2016 “Vai Komisijas sistēma darbības rezultātu novērtēšanai attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem ir labi izstrādāta un balstīta uz pamatotiem datiem”.

Pieejamie mehānismi cenu svārstību novēršanai

13 Cenu svārstības ietekmē ražotāju ienākumus. Kopējā lauksaimniecības politika (KLP) nodrošina mehānismus, kas mazina šo risku: tiešos maksājumus, drošības tīklu un ārkārtas pasākumus.

Tiešie maksājumi stabilizē lauku saimniecību ienākumus

14 Piensaimniekiem ir divi galvenie ieņēmumu avoti: ieņēmumi no piena pārdošanas un tiešie maksājumi no ES budžeta. Lielākā daļa tiešo maksājumu no ES budžeta pamatojas uz apstrādāto hektāru skaitu neatkarīgi no saražotā apjoma. Saražotā piena apjoma vai pienotavu maksātās cenas svārstības neietekmē lauksaimniekiem izmaksātā tiešā atbalsta apjomu.

15 Piena ražotāji 19 dalībvalstīs papildus tiešajiem maksājumiem par hektāru var saņemt atsevišķu ar ražošanu saistītu tiešo maksājumu, ko sauc par brīvprātīgu saistīto atbalstu (sk. [1. izcēlumu](#)). Turklāt viņi var gūt labumu no tādiem lauku attīstības pasākumiem kā atbalsts lauksaimniekiem reģionos ar dabas radītiem ierobežojumiem ražošanai un subsīdijas dažāda veida ieguldījumiem.

1. izcēlums

Brīvprātīgs saistītais atbalsts piena nozarē

Dalībvalstis var piešķirt brīvprātīgu saistīto atbalstu vairākām ražošanas nozarēm un jomām, kas uzskaitītas Regulas (ES) Nr. 1307/2013 52. panta 2. punktā, ja konkrētiem lauksaimniecības veidiem vai nozarēm ar īpašu ekonomisku, sociālu vai vides nozīmi ir radušās grūtības. Saskaņā ar Komisijas datiem 2015. gadā

- gandrīz pusei ES piena govju ganāmpulka tika izmantots brīvprātīgs saistītais atbalsts;
- piena nozare bija otra lielākā brīvprātīga saistītā atbalsta saņēmēja (19,5 % no visiem brīvprātīga saistītā atbalsta piešķirumiem jeb 794 miljoni EUR 19 dalībvalstīs).

16 Jau iepriekš novērojām¹², ka tiešie maksājumi samazina cenu un produkcijas svārstību ietekmi. Ja tos izmanto kopā ar citām KLP subsīdijām, jo īpaši lauku attīstības

¹² ERP īpašais ziņojums Nr. 23/2019 “Lauksaimnieku ienākumu stabilizācija: pieejams visaptverošs instrumentu kopums, taču ir jāpaaugstina to izmantošanas līmenis un jānovērš pārmērīgas kompensācijas”.

maksājumiem par apgabaliem, kuriem ir dabas radīti vai citi īpaši ierobežojumi, tie nodrošina ievērojamu aizsardzību pret ienākumu svārstībām.

Piena nozares drošības tīkls

17 Regula (ES) Nr. 1308/2013 — Vienotas tirgu kopīgās organizācijas (TKO) regula — paredz papildu rīkus lauksaimniecības tirgu stabilizēšanai un tirgus traucējumu novēršanai.

18 Piena produktiem var piemērot tirgus intervences pasākumus, kas zināmi kā “drošības tīkls”. Šo pasākumu mērķis ir novērst tirgus nelīdzsvarotību un atbalstīt cenas, uz laiku izņemot no tirgus piena produktu pārpalikumus, jo īpaši tajos mēnešos, kad ražošanas apjoms ir vislielākais. Piens satur ūdeni, laktozi, taukus un olbaltumvielas. Atdalot taukus no olbaltumvielām, iegūst sviestu un vājpienu. Drošības tīkls izpaužas kā valsts intervence tirgū sviesta un vājpiena pulvera iepirkšanai, kā arī valsts atbalsts sviesta, vājpiena pulvera un dažu veidu siera privātai uzglabāšanai¹³.

19 Saskaņā ar TKO regulu valsts intervences biežumu un cenas nosaka Padome¹⁴. Padome 2013. gadā nolēma¹⁵, ka dalībvalstis katru gadu no 1. marta līdz 30. septembrim varētu iegādāties līdz 109 000 tonnām vājpiena pulvera par fiksētu cenu 169,80 EUR / 100 kg. Šī cena ir vienāda visā ES, kas padara valsts intervenci pievilcīgāku reģionos, kur piena cenas ir viszemākās.

20 Pamatojoties uz TKO regulas 219. pantu, 2014.–2016. gadā Komisija pagarināja valsts intervences periodu uz visu gadu. Padome arī palielināja 2016. gada kvantitatīvo ierobežojumu vājpiena pulvera daudzumiem, ko varēja iegādāties par fiksētu cenu līdz 350 000 tonnām. Šie daudzumi atbilda olbaltumvielu saturam aptuveni 3,8 milj. tonnu piena, t. i., 2,5 % no ES saražotā piena. Komisija 2015. gadā ieviesa papildu pasākumus, lai mudinātu operatorus uzglabāt lielākus vājpiena pulvera daudzumus, nodrošinot augstāku privātās uzglabāšanas atbalsta likmi ilgākam laikposmam – vienam gadam.

21 Tā kā sviesta tirgus cena kopš 2009. gada bija augstāka par iepirkuma cenu, kas noteikta drošības tīkla intervencei, 2014.–2016. gadā valsts intervences nebija. Vājpiena pulvera tirgus cena 2015. gada otrajā pusē — pirmo reizi kopš 2009. gada —

¹³ TKO regula, 17. pants.

¹⁴ TKO regula, 14. un 15. pants.

¹⁵ Padomes 2013. gada 16. decembra Regula (ES) Nr. 1370/2013 par konkrēta atbalsta un kompensāciju noteikšanas pasākumiem saistībā ar lauksaimniecības produktu tirgu kopīgo organizāciju, 2. un 3. pants.

kļuva zemāka par pirkšanas cenu, un 2016. gadā 14 dalībvalstīs no tirgus izņēma 336 000 tonnu SMP.

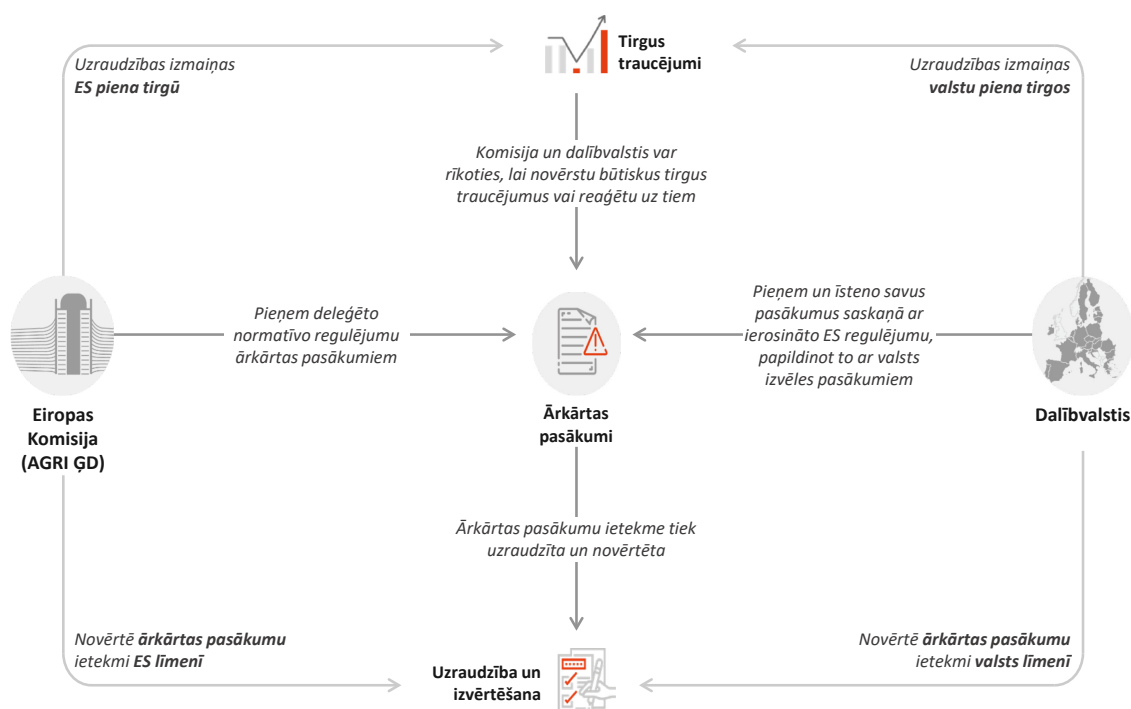
22 Laikposmā no 2018. gada maija līdz 2019. gada februārim, kad piena cena bija atjaunojusies, Komisija pārdeva vairāk nekā 90 % no visiem publiskajiem vājpiena pulvera krājumiem. Laikposmā no 2015. līdz 2019. gadam vājpiena pulvera valsts intervences kopējās neto izmaksas ES budžetā bija 136,9 miljoni EUR. ES tajā pašā laikposmā iztērēja arī 39,3 miljonus EUR sviesta, vājpiena pulvera un siera privātai uzglabāšanai.

Ārkārtas pasākumi

23 TKO regulas 219. pants ļauj Komisijai pieņemt ārkārtas pasākumus tirgus traucējumu draudu novēršanai. To var izdarīt, izmantojot deleģētos aktus, ko tā pieņem pēc apspriešanās ar ekspertu grupām, kurās ir katras dalībvalsts pārstāvji.

6. attēlā ir parādīti Komisijas un dalībvalstu dažādie uzdevumi un pienākumi ārkārtas pasākumu procedūrā.

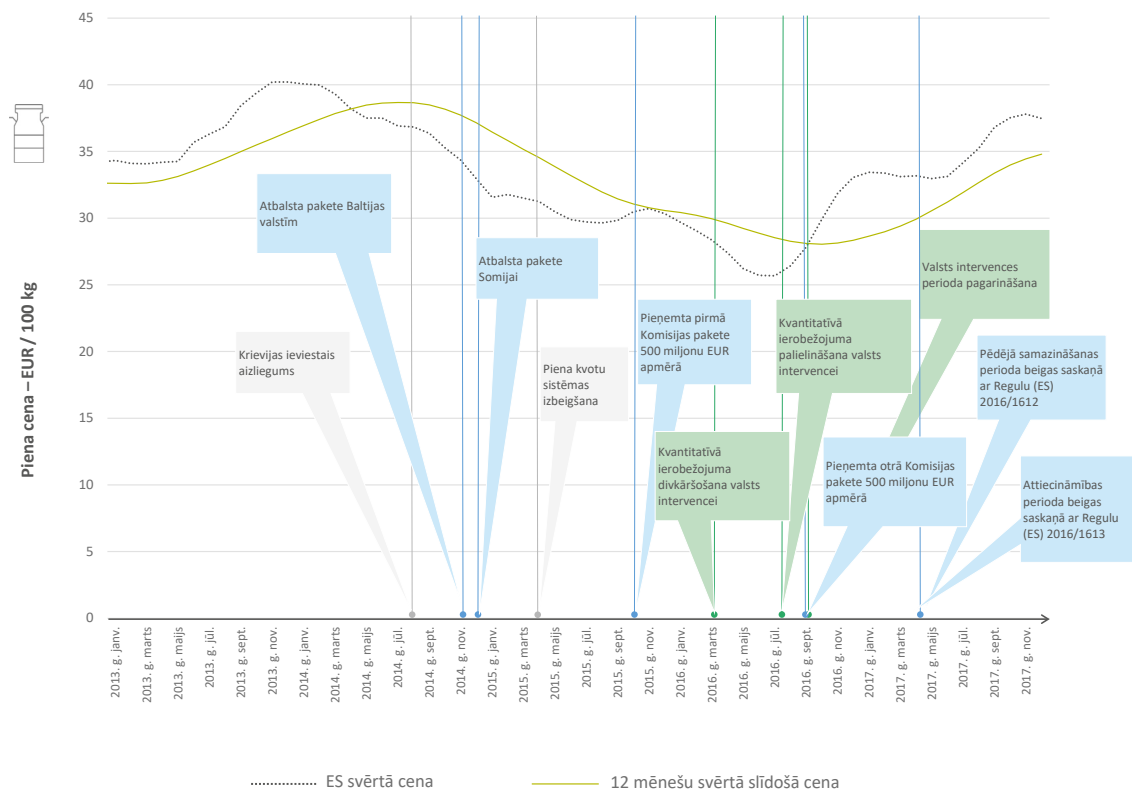
6. attēls. Ārkārtas pasākumi: Eiropas Komisijas un dalībvalstu uzdevumi

Avots: ERP, pamatojoties uz piemērojamām ES regulām.

24 Turpinājumā **7. attēls** sniedz vienkāršotu ārkārtas pasākumu grafiku, kurus Komisija veikusi 2014.–2016. gadā. Jo īpaši saskaņā ar TKO regulas 228. pantu Komisija pieņēma piecas deleģētās regulas (sk. **pielikumu**), paredzot atbalstu piensaimniekiem un citām lopkopības nozarēm.

7. attēls. Ārkārtas pasākumi 2014.–2016. gadā

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

Revīzijas tvērums un pieeja

25 Šīs revīzijas mērķis bija noteikt, cik sekmīgi Eiropas Komisija un attiecīgās dalībvalstu iestādes ir reaģējušas uz traucējumiem piena tirgū 2014.–2016. gadā. Konkrētāk, mēs pārbaudījām, kā Komisija reaģēja uz tirgus traucējumiem, novērtēja ārkārtas pasākumu nepieciešamību un noteica šo pasākumu mērķauditoriju, un kā dalībvalstis tos īstenoja. Mēs arī pārbaudījām, vai Komisija un dalībvalstis ir novērtējušas ārkārtas atbalsta rezultātus un izdarījušas nepieciešamos secinājumus, lai sagatavotos turpmākajiem piena tirgus traucējumiem.

26 Mēs 2019. gadā ziņojām par ārkārtas pasākumu izmantošanu, lai stabilizētu lauksaimnieku ienākumus augļu un dārzeņu nozarē¹⁶. Šā ziņojuma uzmanības centrā ir ES piena ražotāji. Revīzijas tvērumā ietilpa ārkārtas atbalsta pasākumi, kas ieviesti ar deleģētajām regulām, kuras uzskaitītas *pielikumā*. Mēs arī pārbaudījām drošības tīkla pasākumus, ciktāl tie papildināja ārkārtas pasākumus.

27 Pēc Covid-19 uzliesmojuma Komisija 2020. gada 30. aprīlī pieņēma noteikumus par piena ražošanas plānošanu, ko veic ražotāju organizācijas, un atbalstu vājpiena pulvera, sviesta un dažu sieru privātai uzglabāšanai. Lai gan tas, kā Komisija pārvaldīja Covid-19 pandēmijas ietekmi uz piena tirgiem, nebija ietverts mūsu revīzijas darbā, šajā ziņojumā ir aplūkots, kā Komisija reaģēja un ko var mācīties no tās reakcijas krīzes sākumā.

28 Mēs veicām revīzijas darbu no 2019. gada jūlija līdz 2020. gada decembrim, pamatojoties uz revīzijas kritērijiem, kurus noteicām, izmantojot ES politikas dokumentus, tiesību aktus, leģislatīvas diskusijas, pētījumus un citus publicētos materiālus.

29 Mēs intervējām Komisijas amatpersonas un izskatījām Komisijas dokumentāciju, lai analizētu, kā iestāde novērtēja ārkārtas pasākumu nepieciešamību, izstrādāja šos pasākumus, uzraudzīja to īstenošanu un novērtēja to ietekmi. Mēs ņēmām vērā Komisijas leģslējās revīzijas dienesta darbu, kurā iepriekš bija izskatīti Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta (AGRI ĢD) krīzes pārvaldības procesi.

¹⁶ ERP īpašais ziņojums Nr. 23/2019 “Lauksaimnieku ienākumu stabilizācija: pieejams visaptverošs instrumentu kopums, taču ir jāpaaugstina to izmantošanas līmenis un jānovērš pārmērīgas kompensācijas”.

30 Apmeklējām arī attiecīgās iestādes Īrijā, Francijā, Itālijā un Somijā, kur mēs

- apkopojām revīzijas pierādījumus, analizējot dokumentus un datus;
- intervējām to iestāžu pārstāvjus, kuras ir atbildīgas par ārkārtas pasākumu izstrādi un īstenošanu;
- izskatījām dokumentāciju, kas pamato 120 nejauši izvēlētus maksājumus, un apmeklējām 12 lauksaimniekus.

Papildus šiem apmeklējumiem mēs pārskatījām ārkārtas pasākumu izmantošanu Vācijā, izmantojot arī divu Vācijas iestāžu darbu ārkārtas pasākumu īstenošanas jomā¹⁷. Mēs izvēlējāmies šīs piecas dalībvalstis, ņemot vērā to saņemtā ārkārtas atbalsta apjomus, to īstenoto pasākumu raksturu un to piena nozaru īpašās iezīmes — piemēram, atkarību no Krievijas tirgus vai piena kopējo piegāžu svārstībām.

31 Visbeidzot, mēs nosūtījām aptaujas anketu

- attiecīgajām valsts iestādēm 16 dalībvalstīs¹⁸, kuras kopā saņēma vairāk nekā 80 % no ES finansējuma ārkārtas pasākumiem, kas nodrošina ieguvumus piena ražotājiem. Atbildēja visas iestādes.
- 56 profesionālajām struktūrām no galvenajām, kas darbojas piena nozarē. Atbildēja 44,6 % no tām.

Izstrādājot savus secinājumus, mēs analizējām un izmantojām šīs atbildes kopā ar citiem pierādījumu avotiem.

¹⁷ *Bundesrechnungshof* un *Thünen Institute*.

¹⁸ Beļģija, Čehija, Dānija, Vācija, Igaunija, Īrija, Spānija, Francija, Itālija, Latvija, Lietuva, Ungārija, Nīderlande, Polija, Rumānija un Somija.

Apsvērumi

Komisija ātri reaģēja uz Krievijas ieviesto aizliegumu, taču tai vajadzēja vairāk laika, lai novērstu tirgus nelīdzsvarotību

32 Jau iepriekš esam ziņojuši¹⁹, ka “tirgus traucējumu jēdziens ir diezgan vispārīgs un ES tiesību aktos plašāk nav skaidrots” un ka šāds stāvoklis “nodrošina lielu rīcības brīvību attiecībā uz to, kad jāsāk apsvērt ārkārtas pasākumu piemērošana”. Šajā revīzijā mēs novērtējām, vai Komisija savlaicīgi konstatēja tirgus nelīdzsvarotību un ierosināja atbilstošus ārkārtas pasākumus.

Komisija ātri reaģēja uz Krievijas ieviesto aizliegumu

33 Piena tirgus novērošanas centra — struktūras, kas izveidota 2014. gada aprīlī un ko veido Komisijas darbinieki un tirgus eksperti no nozaru organizācijām, — pienākums ir analizēt un izplatīt datus par piena tirgu. Piena tirgus novērošanas centra ekonomikas padome 2014. gada 24. septembra ziņojumā konstatēja, ka “ņemot vērā augsto līmeni, cenas ir bijušas pakļautas spiedienam, ko izraisījušas tirgus grūtības absorbēt palielinātu ražošanas apjomu galvenajos piena ražošanas reģionos pasaulē, un to ir pastiprinājis Krievijas ieviestais importa aizliegums. Šī lejupslīdes tendence varētu turpināties, ja ražošana nepalēnināsies.” Padome četros ziņojumos 2016. gada pirmajā pusgadā arī brīdināja par piena tirgus nelīdzsvarotību. Piemēram, 2016. gada 23. februārī tā atzīmēja: “Kaut arī izmaksu un pasaules pieprasījuma attīstība sniedz zināmu atvieglojumu, lauku saimniecību piena cenas un piena produkti joprojām ir pakļauti spiedienam ES tirgus līdzsvara pasliktināšanās dēļ. Joprojām ir jāuzlabo piedāvājuma un pieprasījuma attiecība.”

34 Izmantojot Piena tirgus novērošanas centra datus, Komisija 2014. gadā novērtēja Krievijas ieviestā aizlieguma ietekmes apmēru²⁰ uz ES piena tirgu, īpaši attiecībā uz zaudēto sviesta, siera un sūkalu pulvera eksportu. Pirms šīs krīzes apmēram ceturtdaļa piena produktu Somijā un vairāk nekā 15 % trijās Baltijas valstīs tika eksportēti uz Krieviju. Šīs četras dalībvalstis 2013. gadā nodrošināja 3,6 % no ES piena piegādēm, bet aptuveni trešdaļu no ES eksporta uz Krieviju. 2014. gadā Komisija izdeva pirmo ārkārtas finansiālā atbalsta paketi piena ražotājiem Baltijas valstīs un Somijā, ņemot vērā attiecīgos piena ražošanas apjomus un piena cenu samazināšanās mērogu.

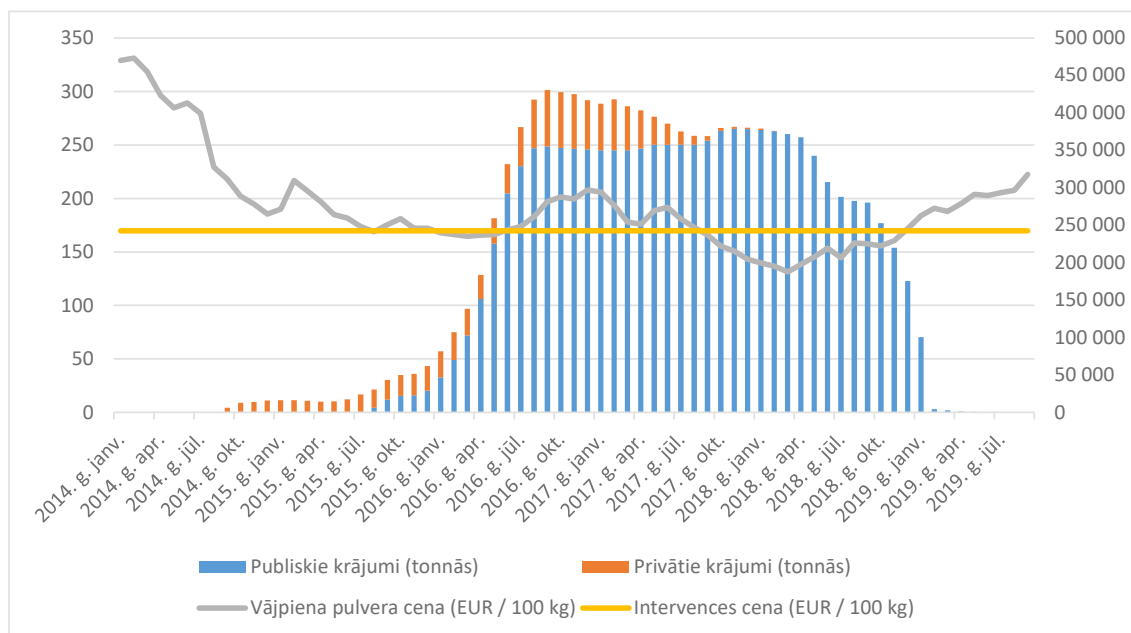
¹⁹ ERP Īpašais ziņojums Nr. 23/2019, 63. punkts.

²⁰ Informācija par Krievijas ieviesto importa aizliegumu ir pieejama [Komisijas tīmekļa vietnē](#).

Vājpiena pulvera valsts krājumi, kas pārsniedza tirgu atveseļošanās periodā

35 Sākot no 2014. gada septembra, neilgi pēc Krievijas ieviestā importa aizlieguma, Komisija sniedza atbalstu privātajiem operatoriem, kas uzglabā vājpiena pulveri. Šim pasākumam nebija skaidras ietekmes uz vājpiena pulvera cenām, kuras turpināja samazināties līdz 2016. gada vidum. Valsts intervence darbojās no 2015. gada jūlija līdz 2016. gada septembrim, kad tirgus cena sasniedza intervences cenu. Vājpiena pulvera cenas saglabājās zemā līmenī, līdz 2019. gada sākumā gandrīz visi intervences krājumi tika pārdoti (sk. **8. attēlu**). Komisijas 2019. gada aprīlī veiktā novērtējumā par šo pasākumu tika secināts, ka lielie iepirktie valsts intervences apjomi spēja izlīdzināt cenu kritumu, bet ietekmēja vājpiena pulvera tirgus bilanci un aizkavēja tā cenu atjaunošanos.

8. attēls. Vājpiena pulvera valsts un privāto krājumu un cenu attīstība

Avots: ERP, pamatojoties uz Piena tirgus novērošanas centra datiem.

Brīvprātīgas ražošanas samazināšanas atbalsta pasākums stājās spēkā, kad ražošana bija sākusī samazināties

36 Komisija 2015. gada septembrī pieņēma Regulu (ES) 2015/1853, ar ko paredzēja ārkārtas atbalstu ES lopkopības nozarei. Regulā uz atbalstu netika attiecināts nosacījums par piena ražošanas apjomu samazināšanu vai iesaldēšanu. Komisija 2016. gada aprīlī pieņēma noteikumus²¹, kas ļāva ražotāju organizācijām un kooperatīviem slēgt brīvprātīgus kopīgus nolīgumus un īslaicīgi pieņemt kopīgus lēmumus par piena ražošanas plānošanu, taču tie neizmantoja šo iespēju. Saskaņā ar

²¹ Komisijas Deleģētā regula (ES) 2016/558 un Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2016/559.

Komisijas teikto tas, iespējams, bija saistīts ar piesaistītā finansējuma trūkumu un to, ka lauksaimnieki, kuri neapņēma samazināt ražošanu, būtu guvuši labumu no jebkādas ražošanas samazināšanas (tā sauktais “parazītisms”).

37 Komisija 2016. gada jūlijā paziņoja par gaidāmo Regulu (ES) 2016/1612, ar ko paredz atbalstu brīvprātīgai ražošanas samazināšanai, un Regulu (ES) 2016/1613, kurā arī brīvprātīga samazināšana tiek atzīta par darbību, par kuru var saņemt ārkārtas atbalstu. Tajā laikā visjaunākā Komisijas rīcībā esošā informācija liecināja par būtisku mēneša cenu kritumu 2016. gada maijā — par 4,0 % līdz 26,2 centiem/kg (par 14 % zemāk nekā 2015. gada maijā), un dalībvalstu aplēses liecināja, ka cenas turpinās kristies 2016. gada jūnijā. Jaunākie pieejamie dati no 2016. gada aprīļa liecināja, ka piegāžu pieaugums palēninājās, un Komisija paredzēja, ka tās samazināsies 2016. gada otrajā pusē²². Komisija abas regulas pieņēma 2016. gada septembrī.

38 Regulā (ES) 2016/1612 noteiktais atbalsta līmenis ir 14 EUR / 100 kg piena, un kopējais budžets ir 150 miljoni EUR, lai triju mēnešu samazināšanas periodā pienotavām piegādāto daudzumu samazinātu par aptuveni 1,1 miljonu tonnu. Komisija neparedzēja, cik lielā mērā vai cik drīz šis samazinājums ietekmēs cenas.

39 Turpinājumā **2. tabulā** redzams, ka piegāžu samazinājums, ko atbalstīja Regula (ES) 2016/1612, atbilda 1,69 % no ES pienotavām piegādātā piena apjoma pārskata periodā no 2015. gada oktobra līdz 2016. gada janvārim. Tas veidoja 833 551 tonnu jeb 75 % no Komisijas paredzētā apjoma. Komisija neieguva datus par tā piena apjomu, kas izņemts no tirgus, izmantojot dalībvalstu shēmas, kuras ieviestas saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1613. Mēs noskaidrojām, ka šāda veida atbalsta pasākumi izmaksāja 200–250 miljonus EUR no 390 miljoniem EUR, kas saskaņā ar abām regulām no ES līdzekļiem iztērēti piena nozarē.

²² *MMO economic board meeting report*, 2016. gada 28. jūnijs, jo īpaši 68. lpp.

2. tabula. Piena piegāžu samazinājums (Regula (ES) 2016/1612)

Rādītājs	ES	Vācija	Īrija	Francija	Itālija	Somija
Piena piegādes no 2015. g. okt. līdz 2016. g. janv. (tonnas)	49 466	10 583	1 249	8 499	3 444	784
Piegāžu samazinājums, ko atbalsta Regula (ES) 2016/1612 (tonnas)	834	232	50	153	17	11
Daļa (*)	1,69 %	2,19 %	4,00 %	1,79 %	0,50 %	1,36 %

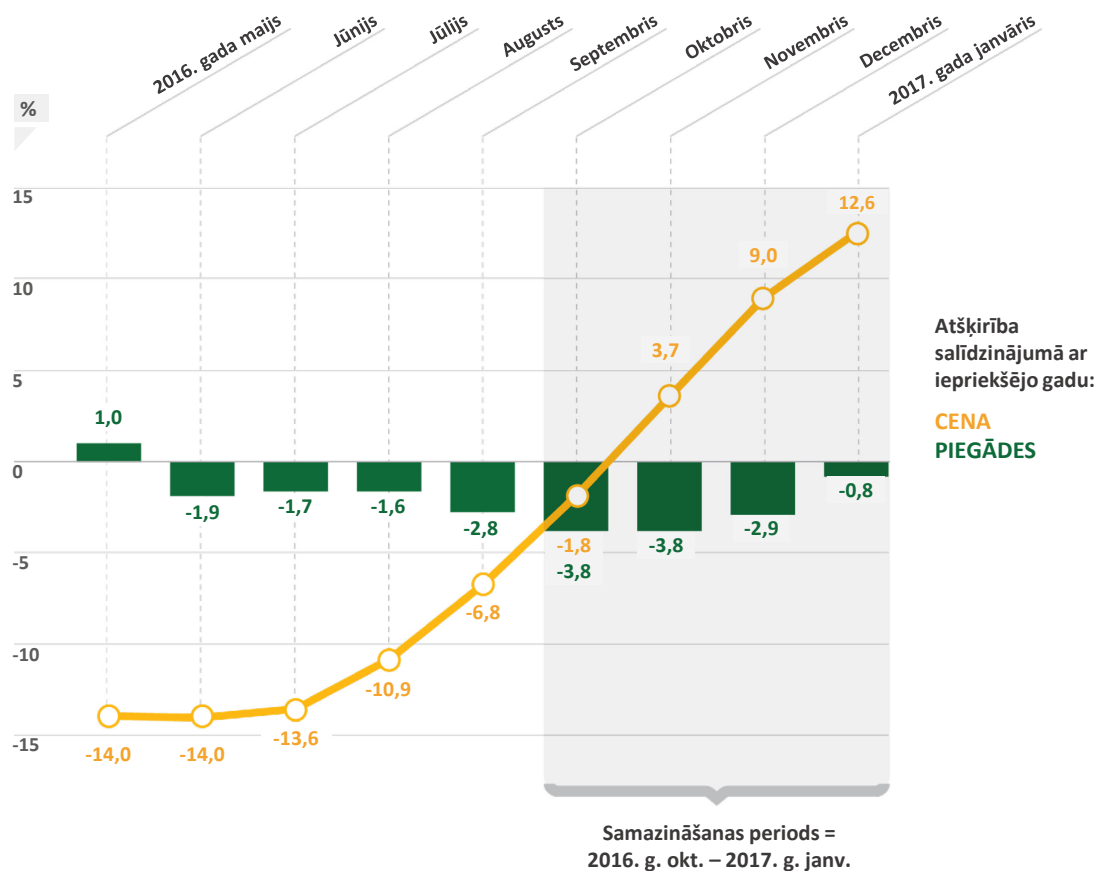
(*) Atšķirības noapaļošanas dēļ.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

40 Brīvprātīgās ražošanas samazināšanas shēmas samazināšanas periods (no 2016. gada oktobra līdz 2017. gada janvārim) sākās pēc tam, kad piena cena 2016. gada augustā bija sākusi atjaunoties. Faktiski piena ražošana jau bija sākusi samazināties kopš 2016. gada jūnija, reaģējot uz vēsturiski zemajām cenām (sk. [9. attēlu](#)). Laikposmā no 2016. gada jūnija līdz septembrim piena piegādes samazinājās par aptuveni 1 miljonu tonnu, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgajiem mēnešiem, un tas pārsniedza brīvprātīgā samazināšanas pasākuma atbalstītos samazinājumus. Tāpēc ir ļoti iespējams, ka daži atbalstītie ražotāji tik un tā būtu samazinājuši ražošanu. *Thünen Institute* nonāca pie līdzīgiem secinājumiem, pārbaudot, kā tika izmantots Regulā (ES) 2016/1613 paredzētais ārkārtas atbalsts Vācijas piena ražotājiem²³, norādot, ka viņi jau bija samazinājuši piena ražošanu, pirms atbalsta pasākumi stājās spēkā.

²³ *Andrea Rothe un Sascha A. Weber, "Evaluierung über die in Deutschland erfolgte Umsetzung der Milchmengenverringerngsmassnahme sowie der Milchsonderbeihilfe"* ["Novērtējums par piena ražošanas pasākuma un īpašās piena atbalsta shēmas īstenošanu Vācijā"], *Thünen* darba dokuments Nr. 88.

9. attēls. Piegādes apjomu un cenu izmaiņas samazināšanas periodā

Avots: ERP aprēķins, pamatojoties uz Eurostat datiem (APRO_MK_COLM).

41 Francijas iestādes paziņoja, ka tās būtu atzinīgi novērtējušas atbalstu brīvprātīgai samazināšanai agrāk, tiklīdz tika ieviesti pirmie ārkārtas pasākumi²⁴. Vācijas iestādes savā atbildē uz mūsu aptauju norādīja, ka, pat samazinoties cenām, daži piensaimnieki palielināja ražošanu, lai segtu fiksētās izmaksas, un tas vēl vairāk palielināja piegādes spiedienu. Kopumā līdz 2016. gada jūnijam piena ražošanas apjoms Vācijā turpināja pieaugt. No šādas perspektīvas vācieši uzskatīja, ka brīvprātīgi samazināšanas pasākumi varēja būt efektīvāki, ja tie būtu īstenoti ātrāk. Vācijā 20 % lauksaimnieku izstājās no shēmas pirms maksājuma pieprasījumu iesniegšanas.

42 Savā 2019. gada lauksaimniecības tirgus krīzes pārvarēšanas pasākumu iekšējā novērtējumā Komisija secināja, ka “pasākuma laiks neļauj apgalvot, ka tas ir ietekmējis ražošanas samazināšanu, jo tā bija sākusies jau pasākuma ieviešanas laikā. Tomēr

²⁴ Sk. arī EEIG Agrosynergie veikto atbalsta novērtējuma pētījumu Komisijai — “*Evaluation on the impact of the CAP measures towards the general objective “viable food production”*”, 8.5. sadaļu “*Timeliness of the Commission's reaction to market crises*”, 2018. gada augusts, 147. lpp.

shēma sniedza atbalstu tikai tiem lauksaimniekiem, kuri veicināja ražošanas samazināšanu, sekmējot cenu atjaunošanos". Komisija noteica ražošanas samazināšanu kā vienu no daudzajiem faktoriem, kas ietekmēja cenu atjaunošanos 2016. gada otrajā pusē (sk. [2. izcēlumu](#)).

2. izcēlums

Daudzie cenu atjaunošanās virzītāji

AGRI ĢD 2016. gada beigās izdotajā ikgadējā vidēja termiņa perspektīvu dokumentā²⁵ noteica dažādus ārējos un iekšējos cenu atjaunošanās virzītājus:

- krass piena ražošanas samazinājums Argentīnā, Urugvajā un Austrālijā nelabvēlīgu laika apstākļu dēļ;
- pieaugošais pieprasījums pēc siera un sviesta importa pasaulē, jo īpaši nodrošinot ieguvumus ES (imports palielinās Ķīnā, ASV, Filipīnās, Meksikā);
- valsts intervence ar drošības tīkla starpniecību, lai izņemtu no tirgus aptuveni vienu trešdaļu no ES ikgadējā vājpiena pulvera produkcijas apjoma;
- pieaugošais siera un sviesta iekšzemes patēriņš Eiropas Savienībā, vairāk nekā kompensējot šķidrā piena pārdošanas samazināšanos;
- kopš 2016. gada jūnija ES saražotā piena apjoms mēnesī bija zemāks par iepriekšējā gada līmeni, un varēja būt sagaidāms papildu samazinājums, jo īpaši ņemot vērā 2016. gada septembrī pieņemtās atbalsta shēmas.

Saistītais atbalsts samazina stimulus pielāgot ražošanu tirgus traucējumu laikā

43 Brīvprātīgais saistītais atbalsts piensaimniekiem (sk. [15.](#) punktu) pamatojas uz viņu ganāmpulku lielumu, proti, tas ir maksājums par dzīvnieku. Nolūkā samazināt piena piegādi, lai pielāgotos jaunajiem tirgus apstākļiem, tostarp veicot brīvprātīgus ražošanas samazināšanas pasākumus, daži lauksaimniekiem bija jāsamazina ganāmpulks. Komisija 2016. gada septembrī pieņēma atkāpi²⁶ attiecībā uz 2017. pieprasījumu gadu, ļaujot dalībvalstīm maksāt saistīto atbalstu piensaimniekiem, pamatojoties uz viņu 2016. gada ganāmpulka lielumu, pat ja tas tikmēr bija samazinājies. Ar Regulām (ES) 2017/2393 un (ES) 2020/2220 Komisija tika pilnvarota

²⁵ Eiropas Komisija, "EU Agricultural Outlook: Prospect for the EU agricultural markets and income 2016.–2026.", 2016. gada decembris, 32. lpp.

²⁶ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2016/1616.

pieņemt līdzīgus noteikumus attiecībā uz 2018.–2022. pieprasījumu gadu²⁷. Šie noteikumi risināja nekonsekventās politikas praktisko ietekmi no 2017. gada, bet piena tirgus traucējumu laikposmā saistītais atbalsts samazināja lauksaimnieku stimulus pielāgot ražošanu, samazinot ganāmpulku lielumu.

Komisija sagatavoja vispārēju novērtējumu par tirgus traucējumu ietekmi, atstājot atbalsta mērķtiecīgu sniegšanu valsts iestādēm

44 Komisija 2014.–2016. gada laikposmā ieviesa pagaidu ārkārtas pasākumus, lai atbalstītu lauksaimniekus piena nozarē. Šo pasākumu mērķis nebija pilnībā kompensēt lauksaimniekiem cenu samazinājumu, bet galvenokārt mazināt viņu naudas plūsmas grūtības. Pirms ārkārtas pasākumu pieņemšanas mēs pārbaudījām, vai Komisija ir analizējusi tirgus nelīdzsvarotības ietekmi uz piena nozari un vai minētajos pasākumos ir ņemts vērā piensaimnieku finansiālais stāvoklis un naudas plūsma.

45 Mēs arī novērtējām, vai Komisija ir veikusi pasākumus, lai nodrošinātu, ka atbalsta mērķauditorija ir noteikta pamatoti, ņemot vērā to, kā traucējumi ir ietekmējuši piensaimnieku finansiālo stāvokli, kā arī ES mērķi veicināt līdzsvarotu un vidiski ilgtspējīgu lauku teritoriju attīstību. Mēs pārbaudījām, vai Komisija vērsa atbalstu tā, lai novērstu morālā kaitējuma un liekās palīdzības riskus, kas raksturīgi ārkārtas atbalsta un ražošanas samazināšanas shēmām.

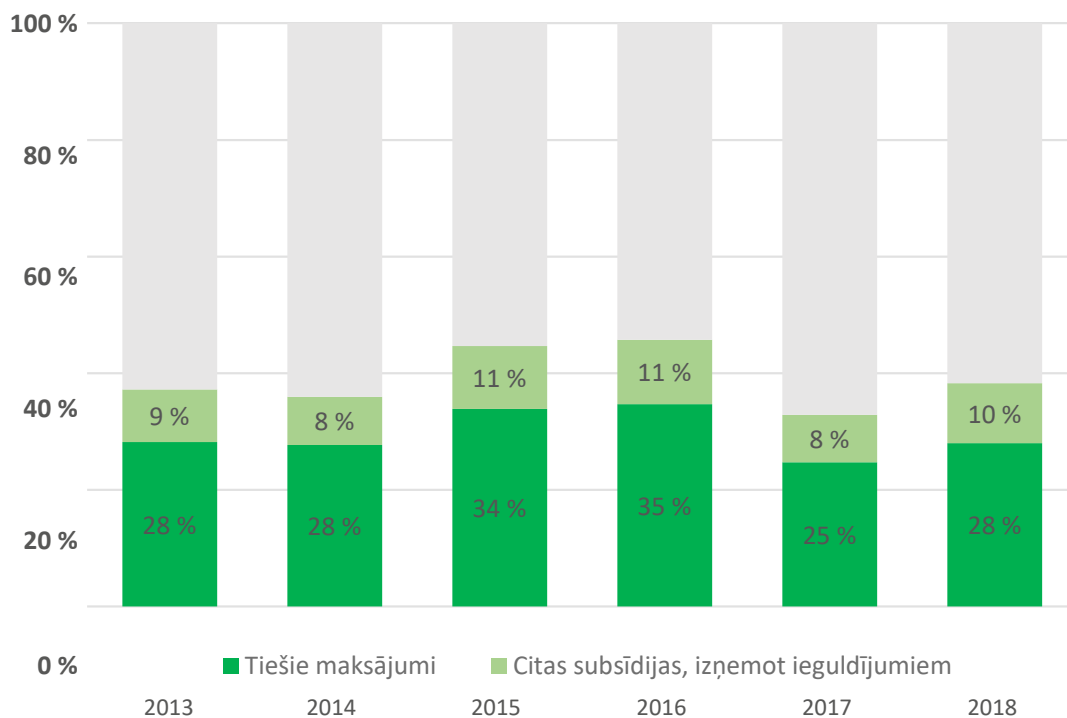
Komisija centās risināt lauksaimnieku likviditātes problēmas

46 Ārkārtas pasākumi ir viens no vairākiem saskaņā ar KLP pieejamajiem instrumentiem. Citām KLP subsīdijām, galvenokārt tiešajiem maksājumiem ražotājiem (sk. 14.–16. punktu), ir bijis stabilizācijas uzdevums kā ienākumu rezervei. Tiešo maksājumu īpatsvars piensaimniecību ienākumos²⁸ pieauga 2015. un 2016. gadā, kad samazinājās ieņēmumi no piena pārdošanas (sk. 10. attēlu). No piecām dalībvalstīm, uz kurām mēs koncentrējamies, tiešajiem maksājumiem īpaši liela stabilizācijas nozīme bija Somijā, kur to piensaimniecību ienākumu daļa 2013.–2018. gadā bija 76–96 %.

²⁷ Regula (ES) 2017/2393, 3. panta 11. punkta c) apakšpunkts, un Regula (ES) 2020/2220, 9. panta 14. punkts.

²⁸ Mūsu šeit izmantotā ienākumu definīcija ir lauku saimniecības neto pievienotā vērtība.

10. attēls. KLP subsīdiju īpatsvars ES piensaimniecību ienākumos

Avots: ERP aprēķins, pamatojoties uz FADN datiem. Kopējie tiešie maksājumi (SE606) un citas subsīdijas, izņemot ieguldījumu subsīdijas, % no lauku saimniecības neto pievienotās vērtības (FNVA) (SE415). Citas subsīdijas, izņemot ieguldījumu subsīdijas, ko aprēķina kā kopējās subsīdijas, izņemot ieguldījumus (SE605), mīnus kopējie tiešie maksājumi (SE606).

47 Neraugoties uz ES subsīdiju ietekmi uz ienākumu stabilizāciju, pēkšņs cenu kritums var radīt likviditātes problēmas. Komisija 2015. gada septembrī atļāva dalībvalstīm izmaksāt līdz 70 % no 2016. gada tiešajiem maksājumiem un 85 % no lauku attīstības platības maksājumiem, sākot no 2015. gada 16. oktobra (sešas nedēļas iepriekš), ar nosacījumu, ka tās ir pabeigušas administratīvās pārbaudes attiecībā uz maksājumu pieprasījumiem. Tas līdzinājās maksimālajam avansa apjomam attiecīgi 50 % un 75 % apmērā saskaņā ar standarta noteikumiem²⁹. Nākamajā gadā Komisija atkārtoti noteica šo atkāpi.

48 Komisija 2015. gada septembrī uzsāka arī ES mēroga ārkārtas pasākumus lauksaimnieku atbalstam. Atbildēs uz mūsu Īpašo ziņojumu Nr. 23/2019³⁰ par ārkārtas pasākumiem augļu un dārzeņu nozarē Komisija piekrita, ka analizē, pēc kuras Komisija ierosina piemērot vai pārtraukt ārkārtas pasākumus, būtu jāņem vērā ražotāju kopējie ieņēmumi, tostarp tiešo maksājumu ietekme. Nosakot likviditātes atbalsta budžetu saistībā ar piena tirgus traucējumiem 2014.–2016. gadā, Komisija nenovērtēja

²⁹ Regulas (ES) Nr. 1306/2013 75. panta 1. punkts.

³⁰ Ziņojuma 3. ieteikuma a) punkts, 46. lpp., un Komisijas atbildes, 9. lpp.

piensaimniecību naudas plūsmas grūtību apmēru. Mēs noskaidrojām, ka praksē pieejamo līdzekļu daudzumam bija liela nozīme budžeta piešķiršanā.

Nepietiekami noteikta mērķauditorija sākotnējās Komisijas deleģētajās regulās

49 Komisija piešķīra apmēram 80 % finansējuma dalībvalstīm proporcionāli katras valsts piena ražošanas kvotām 2014.–2015. gadā. Attiecībā uz atlikušajiem 20 % tā ņēma vērā citus aspektus: vidējo piena cenu, atkarību no Krievijas tirgus, sausuma ietekmi uz lopbarības kultūrām un mazo saimniecību īpatsvaru.

50 Abas deleģētās regulas Baltijas valstīm un Somijai (sk. 34. punktu) nodrošināja piekļuvi ES atbalstam, lai “sniegtu mērķtiecīgu atbalstu piena ražotājiem, kurus skāris Krievijas aizliegums”. Deleģētās regulas (ES) 2015/1853 apsvērumos norādīts, ka, lai “nodrošinātu atbalsta mērķtiecīgu novirzīšanu tiem lauksaimniekiem, kurus tirgus traucējums skar visvairāk, ņemot vērā ierobežotos budžeta resursus, attiecīgajām dalībvalstīm būtu jāatļauj elastīga pieeja, lai tās varētu izplatīt šo valstij pieejamo summu, izmantojot visefektīvākos līdzekļus”. Nevienā no šīm trim regulām nebija norādīts, kā valsts iestādēm būtu jāpiešķir mērķtiecīgs finansējums. Apsvērumos bija norādīts, ka atbalsts tika piešķirts dalībvalstīm “nolūkā atbalstīt lauksaimniekus lopkopības nozarēs, kuras piedzīvo cenu krasāko kritumu, kas ir tiešas sekas tam, ka Krievija pagarināja noteikto importa aizliegumu, kā arī sausumam, kurš ietekmēja lopbarības kultūraugus”.

51 Deleģētajā regulā (ES) 2016/1613 ir noteikts, ka “dalībvalstīm vajadzētu izvēlēties vispiemērotākos pasākumus, jo īpaši attiecībā uz tirgus stabilizāciju un ekonomikas ilgtspēju”, un ir uzskaitītas septiņas darbības, kuras jāveic piena ražotājiem, lai tie būtu tiesīgi saņemt ārkārtas atbalstu. Līdztekus ražošanas apjoma samazināšanai vai iesaldēšanai (sk. 36. punktu tālāk) sarakstā bija iekļautas darbības vides, klimata, riska pārvaldības un kvalitātes vadības jomā, kā arī sadarbības projekti. Šis nosacījumu kopums ieviesa lielāku mērķauditorijas atlases elementu nekā iepriekšējie noteikumi.

Komisijas centieni mērķtiecīgi pievērsties piensaimniecības ilgtspējai nesniedza skaidrus rezultātus

52 Piena ražošana vairākos veidos ietekmē vides un klimata politiku. Piensaimniecībai — īpaši intensīvajai — ir sarežģīta ietekme uz augsni, gaisu un ūdeni, galvenokārt ņemot vērā mēslošanas līdzekļu un kūtsmēsli lietošanu un apsaimniekošanu, kā arī govju radīto bioloģisko fermentāciju. Liels ražošanas pieaugums ir pretrunā ES vērienīgajiem mērķiem samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas. 2014. gada beigās lopkopjiem sešās dalībvalstīs (Beļģijā, Dānijā, Itālijā, Īrijā, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē) tika piemērota atkāpe no mājlopu kūtsmēsli

ierobežojuma īpaši jutīgās zonās — 170 kg slāpekļa uz hektāru gadā —, kas noteikts Nitrātu direktīvā³¹, kuras mērķis ir aizsargāt ūdeni pret lauksaimnieciskas izcelsmes piesārņojumu. Lauksaimniekiem, kuri izmanto šo atkāpi, ir saistoši īpaši pienākumi attiecībā uz kūtsmēslu un zemes apsaimniekošanu.

53 Deleģētā regula (ES) 2016/1613 ieviesa dažus mērķus ilgtspējas jomā. Trīs no septiņām darbībām, kuras piena ražotājiem bija jāveic, lai pretendētu uz ārkārtas atbalstu, bija īpaši saistītas ar vides problēmām: maza apjoma lauksaimniecība, ekstensīvu ražošanas metožu izmantošana, kā arī vidi un klimatu saudzējošu ražošanas metožu izmantošana. Dalībvalstīm bija jānosaka, ka atbalstu var saņemt, ja tiek veikta viena vai vairākas no šīm septiņām darbībām.

54 Komisija novērtēja, kādas darbības dalībvalstis bija izvēlējušās. Tā konstatēja, ka 13 dalībvalstis kā nosacījumu atbalsta saņemšanai iekļāva maza apjoma lauksaimniecību, 12 noteica vidi un klimatu saudzējošu ražošanas metožu izmantošanu, un septiņas noteica ekstensīvu ražošanas metožu izmantošanu (sk. [3. izcēlumu](#)). Tomēr šī neapstrādātā informācija nav pietiekama, lai novērtētu šo pasākumu ieviešanu vai ietekmi.

³¹ Padomes Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti.

3. izcēlums

Piemērs tam, kā viena dalībvalsts mērķtiecīgi pievērsās ilgtspējai, bet otra — ne

Īrijā viens no naudas plūsmas aizdevumu shēmai piemērotajiem atbilstības kritērijiem (sk. **5. izcēlumu**) bija vidi un klimatu saudzējošu ražošanas metožu izmantošana, ko atbalstīja valsts lauku attīstības programma. Tās ietvēra bioloģisko lauksaimniecību, dažādas agrovides shēmas un liellopu datu un genomikas programmu, kuras mērķis bija uzlabot liellopu ganāmpulka ģenētiku, lai nodrošinātu ieguvumus klimata jomā. Piena un lopkopības nozare bija galvenais siltumnīcefekta gāzu emisiju pieauguma avots Īrijā 2011.–2017. gadā.

Vācija kā nosacījumu ārkārtas atbalsta saņemšanai nenoteica nevienu no trim darbībām, kas īpaši saistītas ar vides problēmām. Novērtējot pasākumus, Vācijas Federālā revīzijas palāta kritizēja to, ka finansējums nebija saistīts ar ilgtspējas mērķiem, un secināja, ka šādā gadījumā “likviditātes atbalsts ir tikai glābšanas darbība bez ilgtspējīgas un paliekošas ietekmes”³².

Morālā apdraudējuma risks ārkārtas atbalsta pasākumos

55 Jau iepriekš esam ziņojuši³³, ka “jo biežāk krīzes laikā vai pēc krīzes tiek piedāvāts publiskā sektora atbalsts, jo mazāka ir lauksaimnieku motivācija mazināt riskus, izmantojot riska pārvaldības instrumentus”. Tas rada morālu apdraudējumu: lauksaimniekiem ir stimulēti palielināt savu pakļautību riskam. Piemēram, viņiem ir lielāks stimuls palielināt ražošanu, jo, ja pieprasījums nepalielinās, viņi uzskata, ka cenu samazināšanās gadījumā ES budžets tos atbalstīs.

56 No 2014. līdz 2016. gadam cenu samazināšanos veicināja daudzi aspekti, bet jo īpaši piedāvājuma pārpalikums (sk. **05.** un **06.** punktu). Gados pirms tirgus traucējumiem dažu dalībvalstu lauksaimnieki būtiski palielināja piena ražošanas apjomu, izmantojot augstākas cenas, un daži turpināja palielināt ražošanas apjomu arī pēc tam, kad cenas sāka kristies (sk. **03.** punktu un **1. tabulu**). Rezultātā pārprodukcija ietekmēja tirgus cenas. Mēs pamanījām, ka Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD apsprieda to, cik lietderīgi ir izmantot ārkārtas pasākumus, lai atbalstītu lauksaimniekus, kuri bija nolēmuši ieguldīt — uz savu atbildību — un veicināja pārprodukciju. Tas noraidīja ierosmi nomaksāt lauksaimnieku parādus apmaiņā pret

³² Bundesrechnungshof, “Abschließende Mitteilung an das Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft über die Prüfung der Maßnahmen zur Entwicklung des Marktes von Milch und Milcherzeugnissen”, 2019. gada 19. septembris.

³³ Īpašais ziņojums Nr. 23/2019, 35. punkts.

mazāku ražošanas apjomu, jo uzskatīja, ka tas rada skaidru morālā apdraudējuma risku. Tomēr savās deleģētajās regulās, kas paredz likviditātes atbalstu piensaimniekiem, Komisija šo problēmu nerisināja.

57 Komisijas 2018. gadā veiktajā pētījumā arī tika konstatēts, ka drošības tīkla esamība varēja izraisīt to, ka vājpiena pulvera ražotāji īstermiņā nav tik uzmanīgi pret tirgus signāliem. Komisija secināja, ka tā, iespējams, bija noticis tirgus traucējumu laikā, īpaši Nīderlandē, bet arī Polijā, Spānijā un Čehijā³⁴.

Augsts liekās palīdzības risks saistībā ar ražošanas samazināšanas pasākumiem

58 Papildu risks, kas saistīts ar ārkārtas pasākumiem un jo īpaši ar atbalstu brīvprātīgai ražošanas samazināšanai, ir liekās palīdzības risks. Zemākas piena cenas samazina ražošanas stimulus, un tāpēc ir paredzams, ka piensaimnieki reaģēs uz zemākām cenām, samazinot ražošanas apjomu. Šāda reakcija nereti ir nepilnīga vai aizkavēta, dažreiz tādu iemeslu dēļ kā naudas plūsmas vajadzība (piemēram, lai dzēstu parādu), vajadzība segt augstas fiksētās izmaksas vai parazitisms. 2014.–2016. gadā, cenām joprojām samazinoties, daži ražotāji būtu samazinājuši ražošanas apjomu arī bez atbalsta.

59 Savā ārkārtas atbalstā brīvprātīgai ražošanas samazināšanai Komisija ātri konstatēja liekās palīdzības risku. Tomēr tā neierosināja drošības pasākumus, lai šo risku ierobežotu deleģētajās regulās.

60 Mēs uzskatām, ka Regula (ES) 2016/1612 radīja lieko palīdzību, paredzot atbalstu arī tiem lauksaimniekiem, kuri tik un tā būtu pārtraukuši ražošanu. Mēs noskaidrojām, ka risks bija īpaši augsts Somijā, kur ceturtā daļa pretendentu uz shēmu samazināja piegādes par vairāk nekā 90 % (60 % no kopējā samazinājuma). *Thünen Institute* 2018. gadā veiktajā pētījumā³⁵, kurā tika novērtēts brīvprātīgais pasākums piena ražošanas samazināšanai Vācijā, arī tika secināts, ka liekā palīdzība rada būtisku risku, lai arī tā apmērs nav nosakāms.

61 Regula (ES) 2016/1612 neliedza lauksaimniekiem, kuriem ir tiesības pretendēt uz atbalstu, pārvietot savus ganāmpulkus uz citām saimniecībām, kur viņi varēja turpināt piena ražošanu. Šādos apstākļos atbalsts neietekmēja tirgu, jo kopējais ražošanas apjoms palika nemainīgs. Piemēram, vienā Īrijā pārbaudītajā gadījumā bija iesaistīts

³⁴ *EEIG Agrosynergie, op. cit.*, 9.2. sadaļa "Effects of market measures in production decisions in the short term: generation of occasional surplus", 152.–154. lpp.

³⁵ *Op. cit.*

pieteikuma iesniedzējs, kurš “samazināja” piena piegādes, pārvietojot aptuveni 200 govīs, kā arī iznomāja slaukšanas iekārtas un zemi citam lauksaimniekam, kurš samazināšanas laikposmā turpināja piegādāt šo govju pienu.

62 Atšķirībā no Regulas (ES) 2016/1612, kur shēmas noteikumus galvenokārt noteica Komisija, saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1613 dalībvalstis varēja brīvi izstrādāt savus noteikumus brīvprātīgiem pasākumiem piena ražošanas apjoma samazināšanai vai stabilizēšanai. Mēs noskaidrojām, ka valsts iestādes bija ieviesušas dažus drošības pasākumus, lai samazinātu liekā palīdzības risku, izslēdzot pieteikuma iesniedzējus, kuri plānoja pārtraukt ražošanu vai bija to pārtraukuši (Vācija, Somija) vai kuri govīs bija pārvietojuši uz citu saimniecību (Vācija).

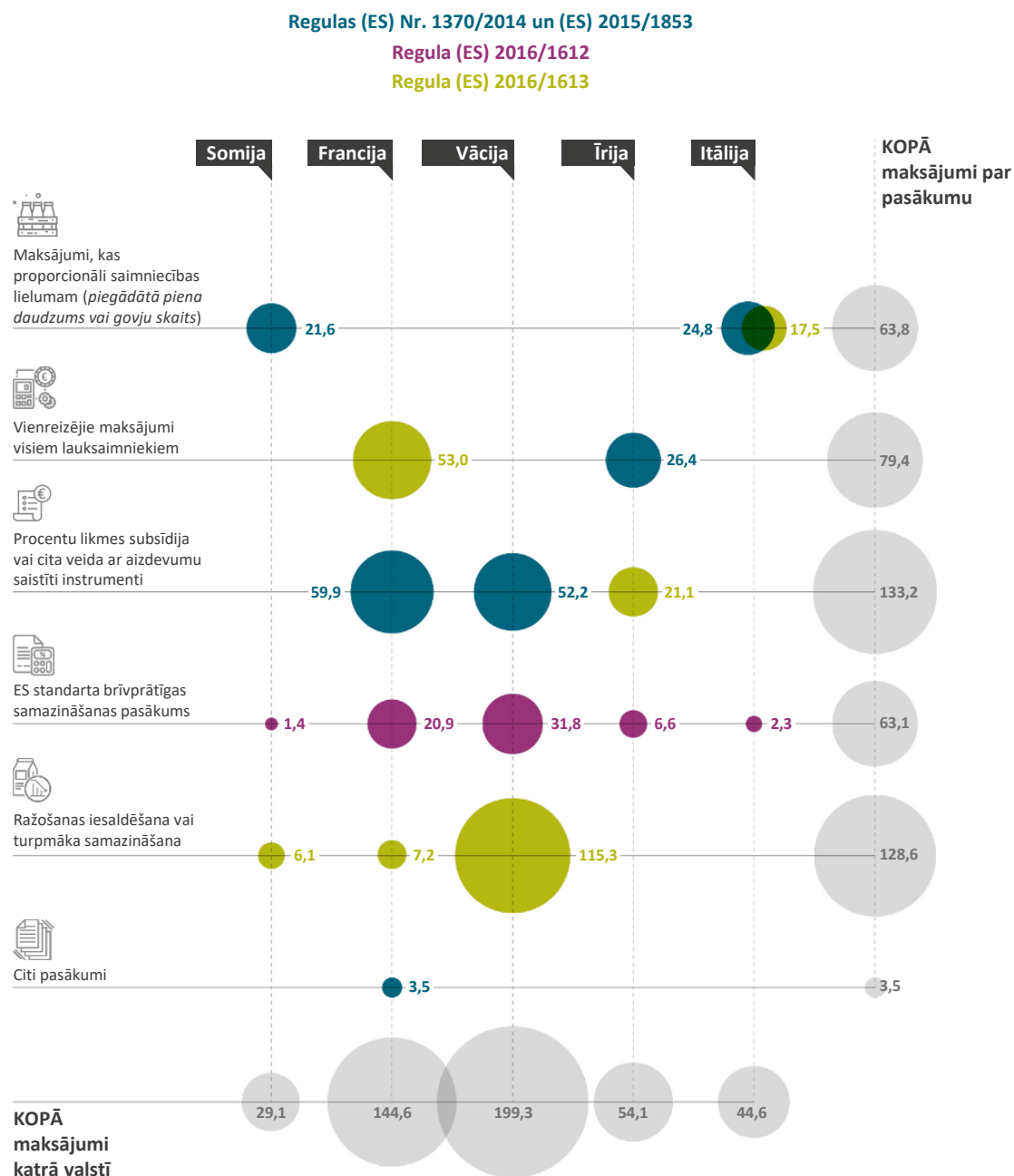
Dalībvalstis atbalstīja vienkāršību un plašu atbalsta sadali

63 Četras no piecām Komisijas deleģētajām regulām par ārkārtas pasākumiem dalībvalstīm paredzēja būtisku rīcības brīvību shēmu izstrādē un īstenošanā. Izņēmums bija Regula (ES) 2016/1612, ar ko paredz atbalstu piena ražošanas samazinājumam.

64 Mēs novērtējām, cik lielā mērā dalībvalstis izmantoja efektīvus darba pasākumus, lai mērķtiecīgi atlasītu visvairāk skartos lauksaimniekus un sadalītu līdzekļus.

65 Komisijas dati liecina, ka 21 dalībvalsts maksāja atbalstu piena ražotājiem saskaņā ar 2014. un 2015. gada deleģētajām regulām vai nu par katru piegādāto piena litru, par katru slaucamo govī vai kā fiksētu summu. Šie maksājumi veidoja aptuveni 250 miljonus EUR no kopējiem aptuveni 350 miljoniem EUR, kas saskaņā ar šīm regulām no ES līdzekļiem tika iztērēti ES piena nozarē. Vairāk nekā puse no ES finansējuma saskaņā ar 2016. gada deleģētajām regulām tika iztērēta brīvprātīgām shēmām, lai samazinātu piena ražošanu vai saglabātu to esošajā līmenī (sk. 39. punktu). **11. attēls** ataino pasākumu kopumu piecās dalībvalstīs, uz kurām mēs koncentrējamies, un tiem tika izmantoti 64 % no 737 miljoniem EUR, kas iztērēti saskaņā ar regulām, kuras uzskaitītas **pielikumā**.

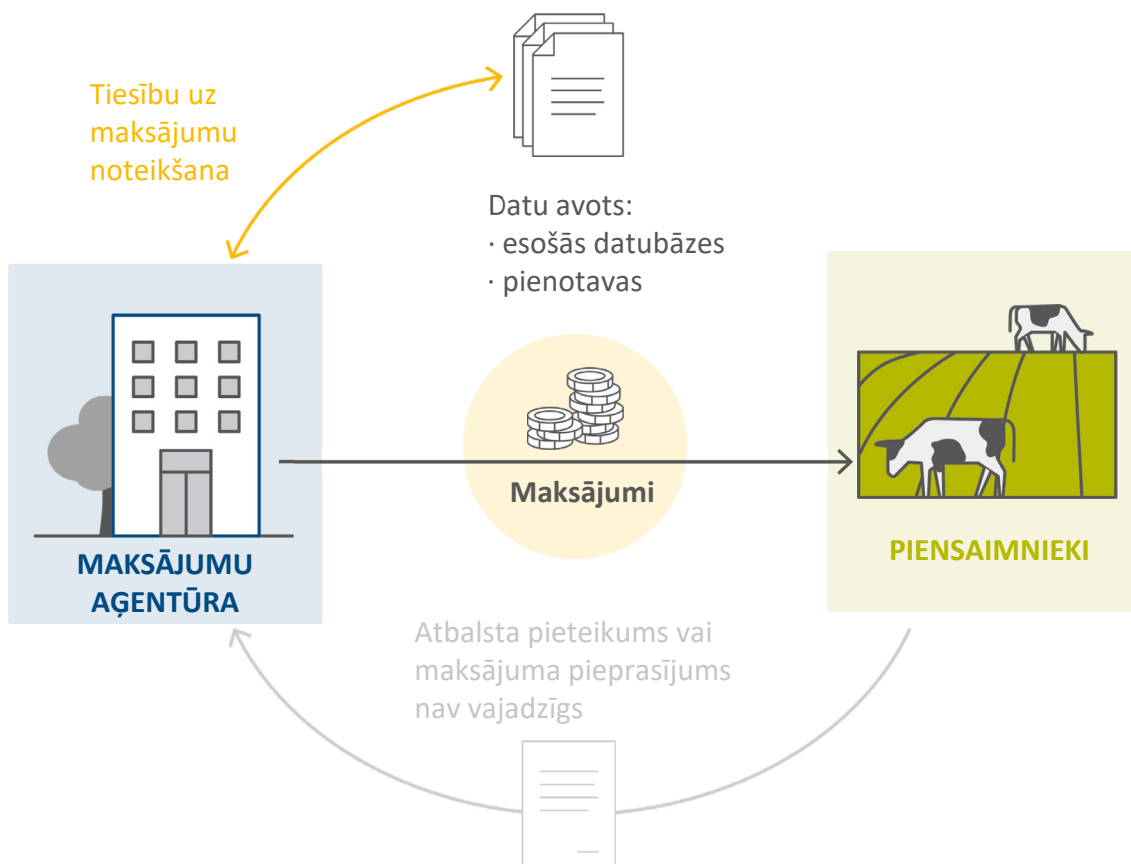
11. attēls. Ārkārtas pasākumu tipoloģija piecās dalībvalstīs: atbalsts (miljoni EUR)

Avots: ERP, pamatojoties uz datiem, kas saņemti no apmeklētajām dalībvalstīm.

66 Īrijā, Francijā un Itālijā mēs konstatējam shēmas, saskaņā ar kurām saņēmējiem nebija jāiesniedz īpaši pieteikumi atbalsta saņemšanai. Iestādes maksājumus veica, ņemot vērā informāciju datubāzēs, kas izmantotas citiem KLP maksājumiem, vai pienotavu sniegtos datus (sk. [12. attēlu](#)). Īrijā iestādes Regulu (ES) 2015/1853 piemēroja tieši, bez papildu valsts īstenošanas noteikumiem. Tas ļāva Īrijas iestādēm veikt maksājumus lielākajai daļai saņēmēju trīs mēnešus pirms noteiktā termiņa.

12. attēls. Administratīvā vienkāršošana

Avots: ERP.

67 Delegētās regulas dalībvalstīm deva būtisku rīcības brīvību atbalsta piešķiršanā (sk [49.–51.](#) punktu). Deviņi no 17 respondentiem dalībvalstu iestādēs, kuras piedalījās mūsu aptaujā, minēja vismaz vienu atlases kritēriju izmantošanu, četros gadījumos³⁶ atsaucoties uz kritērijiem, kas saistīti ar finanšu zaudējumiem cenu lejupslīdes dēļ. Astoņi respondenti neminēja nevienu atlases kritēriju.

68 Fiksētas summas maksājumu izmantošanā (sk. [11. attēlu](#)), kaut arī tā ir vienkārša, netika ņemts vērā atsevišķu lauksaimnieku finansiālo grūtību līmenis. Francijā visi saņēmēji saņēma vienādu fiksētu summu 1000 EUR apmērā, bet Īrijā visi saņēma 1395 EUR. Šīs summas veidoja 37 % no kopējā ārkārtas atbalsta, kas tika sadalīts Francijā, un 49 % Īrijā.

69 Divas no piecām dalībvalstīm, uz kurām mēs koncentrējāmies, izmantoja proporcionālu pieeju. Itālijā un Somijā maksāšanas princips attiecībā uz visiem piensaimniekiem, pamatojoties uz piena daudzumu, ko viņi piegādāja pirmajiem

³⁶ Čehijā, Vācijā, Spānijā un Francijā.

pircējiem, vai slaucamo govju skaitu, bija ātri izmaksāt kompensācijas lauksaimniekiem proporcionāli viņu apgrozījuma zaudējumiem.

70 Attiecībā uz dalībvalstīm, kuras izmantoja atlases kritērijus, mūsu vērtējums par kritēriju efektivitāti atklāja neviennozīmīgu ainu (sk. [4. izcēlumu](#)).

4. izcēlums

Atlases kritēriji dalībvalstīs

Francijā iestādes, kas piemēroja Regulu (ES) 2015/1853 un Regulu (ES) 2016/1613, saņēmu atlasei izmantoja trīs kritērijus: specializācija piena nozarē, zaudētie ienākumi no piena pārdošanas un banku aizdevumu īpatsvars ražotāja bilancē. Nesenie ieguldītāji un jaunie lauksaimnieki guva labumu no lielāka atbalsta maksimālā apjoma.

Vācijā saskaņā ar Regulu (ES) 2015/1853 lauksaimnieki ar vidēja termiņa un ilgtermiņa bankas aizdevumiem, kuri spēja pierādīt zaudējumus vismaz 19 % apmērā no savas lauku saimniecības piena cenas, bija tiesīgi saņemt ārkārtas atbalstu. Saimniecības cena Vācijā 2015. gada beigās samazinājās vidēji par aptuveni 23 %.

Itālijā iestādes saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1613 atbalstīja lauksaimniekus apgabalos, kuros ir dabas vai citi īpaši ierobežojumi. Lai gan šajā kritērijā tika ņemtas vērā sociālās un vides problēmas, tas nozīmēja, ka kalnu reģions, kurš veido tikai 3 % no kopējā valsts piena ražošanas apjoma, saņēma vienu trešdaļu no visa valsts atbalsta, kaut arī piena cenas reģionā vietējās ražošanas īpatnību dēļ saglabājās stabilas visā 2014.–2016. gada traucējumu periodā.

71 Vācija, Īrija un Francija subsidēja banku aizdevumus lauksaimniekiem. Šie pasākumi palīdzēja pārfinansēt lauku saimniecības, samazinot gada iemaksu un procentu summu un/vai pārstrukturējot aizdevumus. Atšķirībā no tradicionālajām ES dotācijām šie pasākumi nodrošināja, ka lauksaimnieki veic finansiālu ieguldījumu kapitāla atmaksas un procentu veidā. Šī pieeja ir veids, kā plaši atbalstīt uzņēmumus, kuriem ir likviditātes vajadzības (sk. [5. izcēlumu](#)). Mēs konstatējam arī aizdevumu shēmas, ko ieviešas pienotavas ar privātiem līdzekļiem, lai palielinātu nozares finansiālo noturību.

5. izcēlums

Piemērs — subsidēta aizdevuma shēma, kas nodrošina atbalstu lauksaimniekiem

Īrijā saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1613 izveidotā "Lauksaimniecības *CashFlow* atbalsta aizdevuma shēma" subsidēja bankas aizdevumus piensaimniekiem 126 miljonu EUR apmērā apgrozāmā kapitāla papildināšanai. Kopējais valsts atbalsts 21 miliona EUR apmērā tika izmantots, lai nodrošinātu kredītriska garantijas un zemākas procentu likmes. Shēmai bija pārāk liels pieprasījums dažu nedēļu laikā pēc tās ieviešanas.

Komisija ir mācījusies no pieredzes, bet nav pabeigusi pasākumu novērtēšanu

72 Mēs pārbaudījām, vai nesenā pieredze, kas pamatojas uz ārkārtas pasākumu novērtējumu, ļāva gan ES, gan valstu iestādēm labāk sagatavoties iespējamajiem tirgus traucējumiem nākotnē.

73 Komisija 2016. gada septembrī ierosināja grozīt noteikumus par riska pārvaldības instrumentiem, kurus atbalsta ES lauku attīstības politika, lai tos padarītu pievilcīgākus lauksaimniekiem. Piemēram, no 2018. gada *Omnibus* regula³⁷ ieviesa iespēju izmantot nozarēm specifiskus ienākumu stabilizācijas instrumentus lauksaimniekiem, kuru ienākumu samazinājums ir vismaz 20 %³⁸. No 2020. gada decembra tāda pati minimālā robežvērtība attiecas uz ienākumu stabilizācijas instrumentiem, kas nav specifiski nozarei³⁹. Tajā laikā visā ES mēs apzinājām divas lauku attīstības programmas, kas piedāvā atbalstu ienākumu stabilizācijas instrumentiem, un neviens no šiem instrumentiem nedarbojās.

74 Pēc 2017. gada iekšējās revīzijas ziņojuma par lauksaimniecības tirgus krīžu pārvaldību, ko veic Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, Komisija 2018. gadā grozīja savas iekšējās procedūras, lai turpmākajos 24 mēnešos labāk noteiktu

³⁷ Regulas (ES) 2017/2393 1. panta 19. punkts, ar ko Regulā (ES) Nr. 1305/2013 iekļauj 39.a pantu.

³⁸ Plašāku informāciju par ienākumu stabilizāciju un citiem KLP atbalstītajiem riska pārvaldības instrumentiem skatīt arī mūsu [Īpašajā ziņojumā Nr. 23/2019](#).

³⁹ Regulas (ES) Nr. 1305/2013 39. pants, kas grozīts ar Regulas (ES) 2020/2220 7. panta 7. punktu.

lauksaimniecības riska scenārijus. Ja tiek konstatēts jauns būtisks risks, jaunā procedūra paredz, ka Komisijai vajadzības gadījumā ir jābūt gatavai saprātīgā laikposmā ierosināt iespējamo mazināšanas pasākumu kopumu.

75 Lai finansētu 2014.–2016. gada ārkārtas pasākumus, Komisija apsvēra iespēju izmantot “rezervi krīzes situācijām lauksaimniecības nozarē”. Tā ir ārkārtas rezerve, kas tiek saglabāta, tiešo maksājumu budžetam piemērojot ikgadēju samazinājumu 400 miljonu EUR apmērā (2011. gada salīdzināmās cenās). Šo samazinājumu atlīdzina lauksaimniekiem nākamajā gadā, ja tas netiek izlietots līdz katra finanšu gada beigām. Praksē ES nekad nav izmantojusi krīžu rezervi. Starpiestāžu nolīgumā starp Parlamentu, Padomi un Komisiju ir noteikts, ka “pirms ikviena Komisijas priekšlikuma par līdzekļu pārvietošanu no rezerves izvērtē apropriāciju pārdalīšanas apjomu”. Pamatojoties uz to, Komisija uzskatīja, ka tā nevar izmantot krīžu rezervi 2014.–2016. gada traucējumu novēršanai, jo KLP budžetā bija pieejami citi resursi.

76 Saistībā ar nākamo KLP daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam Komisija ir ierosinājusi stiprināt krīžu rezerves nozīmi un iespējamo ietekmi, padarot tās izmantošanu elastīgāku un ļaujot neizmantojās ikgadējās summas pārnest uz nākamo budžeta gadu. Komisija ir arī ierosinājusi finansēt rezervi neatkarīgi no tiešajiem maksājumiem lauksaimniekiem, bet tomēr KLP kopējā budžeta ietvaros.

77 Kā daļu no lauksaimniecības un pārtikas nozares atbalsta pasākumu kopuma, reaģējot uz Covid-19 uzliesmojumu⁴⁰, ieskaitot 27. punktā minētos pasākumus, Komisija ir pieņēmusi regulu⁴¹, kas izņēmuma kārtā pieļauj lielāku elastību ES finansējuma izmantošanā, tostarp lauku attīstības programmās. Viena no elastības jomām ir tā, ka atsevišķs apgrozāmais kapitāls, ne tikai tad, ja tas ir saistīts ar ieguldījumu izmaksām, ir atbilstīgs finanšu instrumentiem, kurus atbalsta lauku attīstības programmas.

78 Komisija ir veikusi un finansējusi⁴² pētījumus par ārkārtas pasākumu izmantošanu ES līmenī, kuri sniedza ieskatu par krīžu novēršanu un pārvaldību lauksaimniecības nozarē. Tomēr nevienā no tiem nav pievērstā uzmanība to atbalsta pasākumu

⁴⁰ Plašāku informāciju skatīt [Komisijas tīmekļa vietnē](#).

⁴¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2020. gada 23. aprīļa Regula (ES) 2020/558, ar ko Regulas (ES) Nr. 1301/2013 un (ES) Nr. 1303/2013 groza attiecībā uz īpašiem pasākumiem, lai nodrošinātu ārkārtas elastību Eiropas strukturālo un investīciju fondu izmantošanā, reaģējot uz Covid-19 uzliesmojumu.

⁴² *EEIG Agrosynergie, op. cit.*, un *Wageningen Economic Research un Ecorys, op.cit.*

ietekmei, kurus dalībvalstis veikušas saskaņā ar Regulu (ES) 2015/1853 un Regulu (ES) 2016/1613. Komisijas iekšējā novērtējumā tika secināts, ka pasākumu tiešo ietekmi bija grūti novērtēt to neviendabīguma un Komisijai sniegtās informācijas rakstura dēļ.

79 Deleģētajā regulā (ES) 2016/1613⁴³ dalībvalstīm tika prasīts līdz 2017. gada 15. oktobrim iesniegt Komisijai izvaddatus (par katru pasākumu izmaksātās kopsummas, saņēmēju skaits un veids) un novērtējumu par pasākuma efektivitāti. Mūsu darbs piecās dalībvalstīs, uz kurām koncentrējāties, parādīja, ka Francija, Itālija un Somija nebija veikušas pasākumu novērtējumu, lai gan tās bija nosūtījušas prasītos datus.

⁴³ Regula (ES) 2016/1613, 3. panta b) punkts.

Secinājumi un ieteikumi

80 Mēs pārbaudījām, cik sekmīgi Eiropas Komisija un attiecīgās dalībvalstu iestādes ir reaģējušas uz traucējumiem piena tirgū 2014.–2016. gadā un vai tās ir izdarījušas pienācīgus secinājumus turpmākajām krīzēm.

81 Mēs noskaidrojām, ka Komisija un dalībvalstis ir veikušas plašus pasākumus, lai palīdzētu lauksaimniekiem piena tirgus traucējumu laikā 2014.–2016. gadā, taču pamatā esošā analīze kopumā nebija pietiekama, lai izlemtu par nepieciešamā atbalsta līmeni un mērķauditoriju. Lai gan Komisija ātri reaģēja uz Krievijas ieviesto aizliegumu attiecībā uz ES piena produktiem, tai vajadzēja vairāk laika, lai novērstu tirgus nelīdzsvarotību. Tā ierosināja mazināšanas pasākumus, lai atvieglotu lauksaimnieku likviditātes problēmas, bet pienācīgi nenovērtēja vajadzības vai nenoteica mērķus. Ņemot vērā elastību, kas dalībvalstīm bija pieejama saskaņā ar dalīto pārvaldību, tās atbalstīja ārkārtas pasākumus, kurus bija vienkārši nodrošināt, un izvēlējās plašu līdzekļu sadali. Centieni mērķtiecīgi piešķirt atbalstu bija ierobežoti. Kopš tā laika Komisija ir veikusi dažus pasākumus, lai uzlabotu tirgus nelīdzsvarotības pārvaldību, bet nav pabeigusi pasākumu novērtējumu.

82 Pēc Krievijas ieviestā aizlieguma un pirms 2014. gada beigām Komisija sniedza ārkārtas finansiālu atbalstu Baltijas valstīm un Somijai, kuras šis aizliegums skāra visvairāk. Arī citi faktori izraisīja cenu samazināšanos, īpaši pārmērīgais piedāvājums. Komisija veica pasākumus, lai samazinātu piegādi, ieviešot atbalstu privātai uzglabāšanai, paplašinot valsts intervenci un ļaujot ražotāju organizācijām un kooperatīviem plānot ražošanu. Tomēr šie pasākumi ietvēra kompromisus. Piemēram, lai gan vājpiena pulvera publiskā iepirkšana sākotnēji palīdzēja absorbēt daļu no pārprodukcijas, izveidotie publiskie krājumi ietekmēja vājpiena pulvera tirgus cenu (**33.–36.** punkts).

83 Komisija 2016. gada septembrī pieņēma brīvprātīgus ražošanas samazināšanas pasākumus. Kopš 2016. gada jūnija ražošana tik un tā samazinājās, un pasākumi stājās spēkā tikai tad, kad piena cena jau bija sākusi atjaunoties (**37.–42.** punkts). Šādos apstākļos pastāvēja būtisks liekās palīdzības risks. Dažas valsts iestādes ieviesa drošības pasākumus, lai samazinātu šo risku, izslēdzot pieteikuma iesniedzējus, kuri plānoja pārtraukt vai bija pārtraukuši ražošanu vai kuri govīs bija pārvietojuši uz citu saimniecību (**58.–62.** punkts). Turklāt visā tirgus traucējumu laikposmā lauksaimnieki, iespējams, tika mudināti atturēties samazināt ganāmpulka lielumu, lai samazinātu ražošanu, jo tas varētu nozīmēt brīvprātīga saistītā atbalsta zaudēšanu (**43.** punkts).

1. Ieteikums. Novērst turpmākas tirgus nelīdzsvarotības

Nolūkā uzlabot veidu, kā novērst potenciāli būtiskas tirgus nelīdzsvarotības, Komisijai jāatjaunina savas procedūras, lai tā turpmāk pirms ražošanas samazināšanai paredzētā atbalsta apstiprināšanas

- a) pārbaudītu, vai ar KLP atbalstu saistītie nosacījumi, piemēram, saistītais atbalsts, veicina pārprodukciju;
- b) samazinātu liekās palīdzības risku, apsverot iespēju regulās iekļaut pienācīgus aizsardzības pasākumus.

Īstenošanas mērķtermiņš: 2022. gads.

84 Komisija ierosināja pasākumus lauksaimnieku atbalstam, bet, nosakot budžetu, kvantitatīvi nenoteica lauksaimnieku vajadzības. Citiem KLP atbalsta veidiem, jo īpaši tiešajiem maksājumiem, tirgus traucējumu laikā ir stabilizācijas nozīme, jo tie nodrošina aizsardzību pret cenu izmaiņām. Budžeta vajadzību novērtējumā Komisija nav ņēmusi vērā ražotāju vispārējos ieņēmumus. Tā vietā pieejamo līdzekļu daudzumam bija liela nozīme budžeta piešķiršanā (44.–48. punkts).

85 Savās secīgajās deleģētajās regulās Komisija norādīja, ka palīdzība bija paredzēta mērķtiecīga atbalsta sniegšanai lauksaimniekiem, taču nenorādīja, kā valsts iestādēm tas būtu bijis jāpanāk (49.–51. punkts). Dalībvalstis bieži pieņēma nesarežģītu pieeju, lai vienkāršotu piegādi, piemēram, izmantojot fiksētas summas maksājumus vai maksājumus, kas ir proporcionāli saimniecību lielumam. Piecas dalībvalstis, uz kurām mēs koncentrējamies, kopumā atbalstīja vienkāršus pasākumus un plašu līdzekļu sadali (63.–71. punkts).

86 Piena ražošana vairākos veidos ietekmē vidi un klimatu. Pēdējā no piecām deleģētajām regulām (ko Komisija pieņēma 2016. gadā) tika ņemtas vērā dažas ilgtspējas problēmas, taču pašlaik nav pieejama pietiekama informācija, lai novērtētu saistīto pasākumu ietekmi. Mēs neguvām pierādījumus tam, ka Komisija, izstrādājot kādu no pārējām četrām regulām, būtu apsvērusi vai novērtējusi iespējamo ietekmi uz vidi un klimatu (52.–54. punkts).

87 Laikā pirms 2014.–2016. gada tirgus traucējumiem dažu dalībvalstu lauksaimnieki būtiski palielināja piena ražošanas apjomu, izmantojot augstākas cenas, un turpināja palielināt ražošanas apjomu arī pēc tam, kad cenas sāka kristies. Deleģētajās regulās par likviditātes atbalsta sniegšanu piensaimniekiem Komisija nepievērsās šiem apstākļiem raksturīgajam morālā apdraudējuma riskam (55.–57. punkts).

2. ieteikums. Uzlabot budžeta plānošanu un mērķu noteikšanu

Lai nodrošinātu efektīvāku publisko līdzekļu izmantošanu, Komisijai

- a) jānosaka robežvērtības potenciāli būtisku tirgus traucējumu analīzei;
- b) jābūt gatavai analizēt tirgus traucējumu iespējamo ietekmi uz piena nozari, ņemot vērā pašreizējā atbalsta stabilizējošo ietekmi, un, ja tā secina, ka nepieciešams ārkārtas atbalsts, saistīt to ar skaidriem mērķiem un uzdevumiem.

Īstenošanas mērķtermiņš: 2022. gads.

88 Sarežģīto noteikumu un KLP budžetā pieejamo līdzekļu dēļ krīzes rezervei lauksaimniecības nozarē 2014.–2016. gada tirgus traucējumu laikā nebija nozīmes. Komisija ierosināja izmaiņas, lai stiprinātu krīzes situācijām paredzētās rezerves nozīmi nākotnē (75 un 76. punkts). Turklāt no 2018. gada ar *Omnibus* regulu tika ieviesta nozaru ienākumu stabilizācijas instrumentu iespēja. Kopš 2020. gada decembra mēs apzinājām divas lauku attīstības programmas, kas piedāvā atbalstu ienākumu stabilizācijas instrumentiem, un neviens no šiem instrumentiem nedarbojās (73. punkts).

89 Pēc tirgus traucējumiem veiktie novērtējumi sniedza dažus vispārīgus secinājumus par ārkārtas pasākumiem ES līmenī, un kopš tā laika Komisija ir veikusi pasākumus, lai uzlabotu krīzes pārvaldības procedūras. Tomēr tā nav pienācīgi novērtējusi dalībvalstu veikto pasākumu ietekmi. Mēs uzskatām, ka šāda veida analīze varētu sniegt svarīgus secinājumus un mācību, kas palielinātu sagatavotību jebkuru turpmāku tirgus traucējumu gadījumā (72.–79. punkts).

3. ieteikums. Palielināt gatavību turpmākiem tirgus traucējumiem

Lai gūtu mācību no 2014.–2016. gada tirgus traucējumiem un palīdzētu sagatavoties nākotnei, Komisijai jāanalizē dažādu ārkārtas atbalsta sniegšanas modeļu ietekme uz piensaimniecību rīcību un likviditāti, kā arī uz tirgus stabilizāciju un vidi, vienlaikus analizējot ražotāju un pienotavu nozīmi riska pārvaldībā, un pēc tam jāpublicē savi konstatējumi.

Īstenošanas mērķtermiņš: 2024. gads.

Šo ziņojumu 2021. gada 19. maijā Luksemburgā pieņēma I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Samo Jereb*.

Revīzijas palātas vārdā –

Klaus-Heiner Lehne
priekšsēdētājs

Pielikums. Deleģētās regulas par ārkārtas atbalsta pasākumiem piena nozarē

Komisijas Deleģētā regula	Mērķis	ES izdevumi par piena ražotājiem	ES izdevumi par tonnu piena, kas piegādāta pienotavām attiecīgajā dalībvalstī ⁽¹⁾	Papildu valsts atbalsts (papildinājuma atbalsts)	Laikposms ⁽²⁾
1263/2014	Pagaidu ārkārtas atbalsts piena ražotājiem Igaunijā, Latvijā un Lietuvā	28,6 miljoni EUR	10,3 EUR / tonna	Līdz 100 %	26.11.2014.–30.4.2015.
1370/2014	Pagaidu ārkārtas atbalsts piena ražotājiem Somijā	10,7 miljoni EUR	4,7 EUR / tonna	Līdz 100 %	19.12.2014.–31.5.2015.
2015/1853	Pagaidu ārkārtas atbalsts lauksaimniekiem lopkopības nozarē	308,3 miljoni EUR	2,2 EUR / tonna	Līdz 100 %	15.10.2015.–30.6.2016.
2016/1612	Atbalsts piena ražošanas samazinājumam	108,7 miljoni EUR	0,8 EUR / tonna	Nav piemērojams	8.9.2016.–30.9.2017.

Komisijas Deleģētā regula	Mērķis	ES izdevumi par piena ražotājiem	ES izdevumi par tonnu piena, kas piegādāta pienotavām attiecīgajā dalībvalstī ⁽¹⁾	Papildu valsts atbalsts (papildinājuma atbalsts)	Laikposms ⁽²⁾
2016/1613	Ārkārtas pielāgošanas atbalsts piena ražotājiem un cit lopkopības nozaru lauksaimniekiem	281,1 miljoni EUR	2,0 EUR / tonna	Līdz 100 %	8.9.2016.–30.9.2017.
Kopā		737,3 miljoni EUR	5,2 EUR / tonna	357,8 miljoni EUR	

(*) Izdevumi tikai piena nozarē. Visām lopkopības nozarēm pieejamā kopējā summa saskaņā ar Regulu (ES) 2015/1853 bija 420 miljoni EUR un saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1613 — 350 miljoni EUR.

(**) Izdevumi no pieejamajiem kopējiem 150 miljoniem EUR.

⁽¹⁾ Ietver visu pienu, ko attiecīgajās dalībvalstīs 2013. gadā piegādāja pienotavām, tostarp lauksaimnieki, kuri nesaņēma ES atbalstu.

⁽²⁾ Sākot no regulas publicēšanas dienas līdz saņēmējiem veicamā maksājuma termiņam.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

Akronīmi un abreviatūras

AGRI ĢD: Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts

FADN: lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkls

FAO: Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija

KLP: kopējā lauksaimniecības politika

MMO: Piena tirgus novērošanas centrs

SMP: Vājpiena pulveris

WMP: Pilnpiena pulveris

Glosārijs

Deleģētais akts (deleģētā regula): juridiski saistošs akts, ko Komisija (ja Parlaments un Padome neiebilst) izmanto, lai papildinātu vai grozītu nebūtiskas ES tiesību aktu daļas, piemēram, sniedzot sīkāku informāciju par īstenošanas pasākumiem.

Eiropas strukturālie un investīciju fondi: pieci galvenie ES fondi, kuri kopā veicina ekonomikas attīstību visā ES: Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds.

Finanšu instruments: finansiāls atbalsts no ES budžeta pašu kapitāla vai kvazikapitāla investīciju, aizdevumu vai garantiju, vai citu riska dalīšanas instrumentu veidā.

Lauku saimniecības neto ienākumi: *FADN* rādītājs, kas norāda pieejamo summu, lai atlīdzinātu pašas saimniecības ražošanas faktoros. To aprēķina, no lauku saimniecības neto pievienotās vērtības atskaitot algas, īri un procentus, ko maksā īpašnieks, un pieskaitot investīciju subsīdiju un nodokļu atlikumu.

Lauku saimniecības neto pievienotā vērtība: Rādītājs, ko *FADN* izmanto, lai norādītu lauku saimniecības kopējo produkcijas vērtību, ieskaitot subsīdijas, atskaitot nolietojumu un ražošanas procesā patērēto preču un pakalpojumu vērtību. Šī ir summa, kas pieejama izmaksai par visiem lauku saimniecības fiksētajiem ražošanas faktoriem (zemi, darbaspēku un kapitālu), neatkarīgi no tā, vai tie ir pašu vai ārēji.

Lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkls: rīks, kas balstīts uz dalībvalstu veiktajām komercsaimniecību aptaujām un ko izmanto, lai novērtētu ES lauku saimniecību ienākumu līmeni un noteiktu kopējās lauksaimniecības politikas ietekmi.

Liekā palīdzība: situācija, kad kāda darbība būtu notikusi bez valsts atbalsta saņemšanas.

Piena ekvivalents: piena produktos izmantotā šķidrā pilnpiena ekvivalenta (piemēram, kondensētā/iebiezinātā piena, piena pulvera, jogurta, krējuma, kazeīna, vājpiena un sūkalu) daudzuma mērs.

Piena produkti: piens un no piena iegūti produkti, piemēram, sviests, siers un piena pulveris.

Thünen Institute: Vācijas pētniecības institūts Federālās Pārtikas un lauksaimniecības ministrijas pakļautībā.

Tiešie maksājumi: lauksaimniecības atbalsta maksājumi, galvenokārt ar platību saistīts atbalsts, tieši lauksaimniekiem Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda ietvaros.

**EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO
ZIŅOJUMU:
“ĀRKĀRTAS ATBALSTS ES PIENA RAŽOTĀJIEM 2014.–2016. GADĀ. IESPĒJAS
UZLABOT EFEKTIVITĀTI NĀKOTNĒ”**

KOPSAVILKUMS

I. Komisija apzinās Eiropas piena nozares ekonomisko un sociālo svarīgumu un piešķir lielu nozīmi nepieciešamībai to atbalstīt grūtību laikos.

Piena nozare 2014.–2016. gadā saskārās ar nopietniem tirgus traucējumiem. Eiropas Savienībā (ES), Amerikas Savienotajās Valstīs un Jaunzēlandē 2014. un 2015. gadā piena ražošana palielinājās, ko veicināja atalgojuma cenas un labvēlīgi laikapstākļi, savukārt iekšzemes patēriņa un eksporta pieaugums tik tikko absorbēja pusi no šā apjoma (galvenokārt Ķīnas importa palēnināšanās un Krievijas importa aizlieguma ieviešanas dēļ).

Komisija veica nepārtrauktu un rūpīgu tirgus situācijas uzraudzību, organizējot katru nedēļu Lauksaimniecības tirgu kopīgās organizācijas komitejas sanāksmes (ar dalībvalstu pārstāvjiem) un katru mēnesi Piena tirgus novērošanas centra Ekonomikas padomes sanāksmes (ar tirgus ekspertiem). Savos dienestos Komisija izveidoja daudznazaru darba grupas, lai novērtētu valdošo situāciju un izstrādātu piemērotākos pasākumus.

Tādējādi Komisija mobilizēja visus iespējamus instrumentus, ko likumdevējs darījis pieejamus, tostarp tirgus intervenci (valsts intervenci un privātās uzglabāšanas atbalstu), ārkārtas pasākumus, tiešo maksājumu elastību un lauku attīstības maksājumus vai veicināšanu. Visi šie pasākumi tika īstenoti ar Eiropas Savienības Padomes un Eiropas Parlamenta atbalstu un to uzraudzībā.

III. Komisija sniedza daudzus pierādījumus par rūpīgu tirgus un politikas analīzi, kas veikta, lai noteiktu lietderīgākos un efektīvākos īstenojamos pasākumus.

Komisija analizēja galvenos krīzes cēloņus un ietekmi uz piena ražotāju peļņu un ierosināja atbilstošus tirgus pasākumus, ietverot katra pasākuma ietekmi uz budžetu. Ņemot vērā budžeta resursu pieejamību, pasākumi tika izvēlēti, pamatojoties uz “labāko cenas un kvalitātes attiecību”. Attiecīgā gadījumā līdzekļu piešķiršana (piešķirumi) dalībvalstīm tika veikta, izmantojot objektīvus kritērijus, piemēram, ražošanas apjomu, ietekmi uz cenu vai atkarību no Krievijas tirgus.

V. Komisija ārkārtas pasākumus īstenoja, pamatojoties uz pierādījumiem. Pasākums netika pieņemts, ja tirgus traucējumus nevarēja pierādīt ar ticamiem datiem. Tas izskaidro pasākumu pakāpenisko īstenošanu 2014.–2016. gadā.

VI. Komisija novērtēja krīzes ietekmi ES un dalībvalstu līmenī. Noteikumi par ārkārtas atbalsta pasākumiem piena nozarē deva dalībvalstīm plašu rīcības brīvību, lai atbalstu varētu labāk novirzīt visvairāk skartajām nozarēm to teritorijās.

VII. No 2018. gada ar *Omnibus* regulu¹ ieviesa būtiskus uzlabojumus riska pārvaldības instrumentu īstenošanas noteikumos. To starpā bija nozaru ienākumu stabilizācijas instrumentu iespēja, kā arī šiem instrumentiem paredzētā publiskā sektora finansiālā atbalsta

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/2393 (2017. gada 13. decembris), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1305/2013 (OV L 350, 29.12.2017., 15.–49. lpp.).

stiprināšana. No 2020. gada decembra divās lauku attīstības programmās tika iekļauti ienākumu stabilizācijas instrumenti. Lai gan neviens šāds instruments nedarbojās, programmas grozīšanas procesi turpinājās, lai izmantotu jaunās plānošanas iespējas.

VIII. Komisija apkopoja un konsolidēja no dalībvalstīm saņemtos paziņojumus par to teritorijā īstenotajiem pasākumiem. Saskaņā ar subsidiaritātes principu tika uzskatīts, ka būs piemērotāk, ja dalībvalstis novērtēs savu pasākumu lietderību.

IX.1) Komisija piekrīt 1. ieteikumam un piekrīt iespējai holistiskā veidā apsvērt ES atbalsta ietekmi uz tirgus traucējumiem un drošības pasākumus, lai izvairītos no liekās palīdzības.

IX.2) Komisija daļēji piekrīt 2. ieteikumam un tirgus traucējumu novērtēšanā ņems vērā tiešā atbalsta stabilizējošo ietekmi, kā arī noteiks ierobežojošākus nosacījumus/mērķus, ja un kad tiks īstenoti citi ārkārtas atbalsta pasākumi.

Tomēr nav iespējams iepriekš noteikt robežvērtības, lai kvalificētu tirgus traucējumus.

XI.3) Komisija piekrīt 3. ieteikumam un analizēs dažādu ārkārtas atbalsta sniegšanas modeļu ietekmi uz piensaimniecību rīcību un likviditāti, kā arī tirgus stabilizāciju un vidi, vienlaikus analizējot ražotāju un pienotavu nozīmi riska pārvaldībā.

IEVADS

15. Kopējā lauksaimniecības politika (KLP) nodrošina vairākus lauku atbalsta instrumentus, kuriem ir ienākumu stabilizācijas raksturs un kuri nav pakļauti tirgus riskiem. Piensaimnieki var iesaistīties šajās KLP atbalsta shēmās.

Tie ir tiešie maksājumi (tostarp brīvprātīgs saistītais atbalsts) un lauku attīstības atbalsta instrumenti, kas kompensē lauksaimniekiem negūtos ienākumus un radušās izmaksas (atbalsts lauksaimniekiem reģionos ar dabas radītiem ierobežojumiem ražošanai, ja šādi reģioni tiek noteikti, atbalsts lauksaimniekiem *Natura 2000* teritorijās, atbalsts agrovides un klimata saistībām, bioloģiskās lauksaimniecības praksei un dzīvnieku labturības praksei). Lielāko daļu šo ienākumu veidu neietekmē arī ražošanas riski.

Lauku attīstības investīciju atbalsts var palielināt arī lauku saimniecību naudas līdzekļu ieplūdi, taču tas kapitalizē materiālos aktīvus, kuriem vismaz piecus gadus jāturpina pildīt to sākotnējais mērķis.

22. Kopējie izdevumi saistībā ar intervenci un privāto uzglabāšanu laikposmā no 2015. gada līdz 2019. gadam bija 176,2 miljoni EUR, kas ir aptuveni 0,07 % no piena nozares apgrozījuma attiecīgajā periodā.

APSVĒRUMI

33. Komisija uzsver, ka Piena tirgus novērošanas centra Ekonomikas padomes rezultāti galvenokārt adresēti piena nozares uzņēmējiem, lai pielāgotu to ražošanas/darījumdarbības lēmumus dominējošajiem tirgus apstākļiem un perspektīvām. Tās uzdevums ir informēt, nevis virzīt politikas lēmumus.

Pierādījumiem par piedāvājuma, pieprasījuma un cenu svārstībām ne vienmēr jābūt par iemeslu automātiskai intervencei, izmantojot drošības tīkla pasākumus vai citādi. Drīzāk šīs svārstības jāatstāj tirgus dalībnieku ziņā, veicot attiecīgus pielāgojumus to pašu ražošanā. Tikai gadījumā, ja padziļinās svārstību intensitāte un ietekme, radot risku pašiem radīt būtiskus tirgus traucējumus, tiek apsvērti oficiāli drošības tīkla pasākumi.

37. Komisija atgādina, ka ES piena piegādes laikposmā no 2016. gada janvāra līdz aprīlim pieauga par 4,7 %, kas ir būtisks pieaugums, kurš gandrīz nepalēninās.

38. Šis atbalsta līmenis ir aptuveni 0,3 % no ES piena nozares produkcijas. Lai gan apmērā tas ir ļoti pieticīgs, tas tomēr nosūtīja spēcīgu signālu par nepieciešamību samazināt produkciju, kuru atbalstīja finansiāls stimuls šā samazinājuma veicināšanai.

Komisija uzskata, ka precīza un ticama aplēse par to, cik lielā mērā piena cena var palielināties atkarībā no piena ražošanas samazināšanās, ir ārkārtīgi sarežģīta un var sūtīt nepareizus signālus, jo cenu ietekmē daudzie eksogēnie mainīgie.

40. Komisija norāda, ka pasākuma izstrādes un paziņošanas laikā (2016. gada jūlijā) nekas neliecināja par cenu uzlabojumu. ES piena cenas sāka uzlaboties 2016. gada augustā (informācija pieejama tikai līdz 2016. gada septembra beigām).

42. Komisija uzskatīja, ka piena ražošanas samazināšanas shēma ir būtiska, jo: tā sniedza finanšu atbalstu grūtībās nonākušiem lauksaimniekiem, atalgojot tos, kuri pielāgoja piegādi pieprasījumam, lielā mērā veicināja efektīvu ES piena tirgus līdzsvarošānu un kā ES piena tirgus līdzsvarošānas netiešas sekas ietekmēja piena cenu atjaunošanos 2016. gada otrajā pusē.

Ierobežotais pasākumu apjoms izdevumu ziņā nepārprotami ierobežoja to spēju izraisīt cenu atjaunošanos. Skaidrs, ka daudz augstākam izdevumu līmenim, visticamāk, būtu bijusi lielāka ietekme, taču resursu ziņā tas būtu neizdevīgi. Tomēr tie deva svarīgus signālus tirgum par politikas virzienu un nepieciešamību proporcionāli, elastīgi un ekonomiski samazināt ražošanu.

43. Lauksaimnieki papildus ganāmpulka lieluma samazināšanai var vēl vairāk samazināt ražošanu, izmantojot citus līdzekļus, piemēram, samazināt barības resursus, aizkavēt mazāk ražīgu govju nokaušanu, izmantot mazāk mēslošanas līdzekļu sistēmās, kuru pamatā ir zāle, barot teļus ar pienu utt.

48. Komisija analizēja galvenos krīzes cēloņus un ietekmi uz piena ražotāju peļņu un ierosināja atbilstošus tirgus pasākumus, ietverot katra pasākuma ietekmi uz budžetu. Ņemot vērā budžeta resursu pieejamību, Komisija izvēlējās pasākumus, pamatojoties uz “labāko cenas un kvalitātes attiecību”.

49. Komisija uzskatīja, ka pieejamā budžeta sadalījumam dažādās dalībvalstīs bija jābūt lielā mērā proporcionālam to piena nozares lielumam. Tāpēc kopējai piena produkcijai (kas aprēķināta kā faktiskā piena produkcija kvotas ietvaros) bija galvenā nozīme.

50. Komisija uzskatīja, ka Regulas (ES) 2015/1853² apsvērumos sniegtie norādījumi, proti, “atbalstīt lauksaimniekus lopkopības nozarēs, kuras piedzīvo cenu krasāko kritumu, kas ir tiešas sekas tam, ka Krievija pagarināja noteikto importa aizliegumu, kā arī sausumam, kurš ietekmēja lopbarības kultūraugus”, ir pietiekami. Galu galā precizēt atbalsta mērķtiecīgu virzīšanu visvairāk skartajiem lauksaimniekiem bija dalībvalstu uzdevums.

Tas atbilst subsidiaritātes principam un dalībvalstu iestāžu plašākajām zināšanām par visvairāk skartajiem lauksaimniekiem, kā arī to elastībai, ieviešot nepieciešamos pasākumus.

² Komisijas 2015. gada 15. oktobra Deleģētā regula (ES) 2015/1853, ar ko paredz pagaidu ārkārtas atbalstu lopkopības nozaru lauksaimniekiem (OV L 271, 16.10.2015., 25.–30. lpp.).

52. Komisija uzskata, ka piensaimniecības ārējie faktori ir daudzdimensiāli un ieguvumi videi lielā mērā atsver negatīvo ietekmi. Turklāt vairākos pētījumos ir secināts par intensīvās lauksaimniecības priekšrocībām relatīvo emisiju ziņā. Proti, vairāk (piena) var iegūt ar mazāk (emisijām). Saskaņā ar dienestu darba dokumentu (SWD(2021) 115), t. i., izvērtējumu par klimata pārmaiņām un siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju:

- 2018. gadā 44 % no ES-28 lauksaimniecības emisijām, kas nav CO₂, bija saistītas ar atgremotāju mājlopu radīto bioloģisko fermentāciju (metānu — CH₄), bet emisiju intensitātes ziņojumā, kas attiecas uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*), norādīts uz to, ka atsevišķās lauksaimniecības sistēmās, tostarp piena nozarē, SEG emisijas uz ražošanas vienību ir nedaudz samazinājušās,
- attiecībā uz tehnoloģiskām inovācijām ES līmenī ir diezgan izplatīta ģenētiski uzlabotu sēkļu vai dzīvnieku izmantošana, kā arī dzimumšķirotas spermas un ar klimata kontroli aprīkoti siltumnīcu un dzīvnieku novietņu izmantošana. Piemēram, piena nozarē ES vidējais izslaukums kopš 1990. gada palielinājās par 67 %, pieļaujot produkcijas pieaugumu par 5 %, savukārt slaucamo govju skaits samazinājās gandrīz par 40 %, ievērojami veicinot SEG emisiju samazināšanos Eiropā kopš 1990. gada.

54. Dalībvalstu izraudzīto darbību daudzveidība atspoguļo to īpašos apstākļus, preferences un politikas iespējas, kā arī attiecīgos ierobežojumus attiecībā uz pieeju “viens risinājums der visiem”. Tas atspoguļo arī subsidiaritātes pieejas priekšrocības, kad dalībvalstis pasākumus pielāgo saviem apstākļiem.

60. Atsevišķu piensaimnieku ražošanas līmenis ļoti dažādu iemeslu dēļ gan labos, gan sliktos tirgus apstākļos būtiski svārstās. Tirgu straujas pasliktināšanās kontekstā ir svarīgi nosūtīt ražotājiem signālu, ka ražošanai jāpielāgojas, un, ja iespējams, sniegt atbilstošu atbalstu. Komisija uzskatīja, ka nav praktiski noteikt lauksaimniekus, kuri tik un tā būtu pārtraukuši ražošanu, un ka jebkurš faktiskais ražošanas samazinājums veicinās tirgus stabilizāciju. Tāpēc tiem jābūt tiesīgiem saņemt Savienības atbalstu (ievērojot Regulā (ES) 2016/1612³ noteiktos ierobežojumus un nosacījumus).

61. Komisija atgādina, ka saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1612 5. panta 4. punktu dalībvalstīm bija jāpārbauda, vai “govs piena piegādes samazinājums, par kuru maksā Savienības atbalstu, faktiski ir noticis”. Tāpēc ganāmpulku pārvietošana starp lauksaimniekiem bez faktiska piena ražošanas samazinājuma jāatklāj dalībvalstīm un jāizslēdz no atbalsta, un tas tiks veikts saskaņā ar parastajām grāmatojumu noskaidrošanas procedūrām.

73. Laikposmā no 2014. gada līdz 2020. gadam ir ievērojami grozīti noteikumi par riska pārvaldības instrumentiem, lai uzlabotu shēmu darbību un vienkāršotu to īstenošanu, kā arī padarītu tās pievilcīgākas lauksaimniekiem.

2018. gada *Omnibus* regula⁴ būtiski mainīja ienākumu stabilizācijas instrumenta (ISI) atbalsta darbību, atvieglojot kopfonda kapitāla izveidi un uzturēšanu (stabila fonda izveides centrālais elements), ļaujot izmantot publiskā sektora atbalstu, lai izveidotu sākotnējo kapitālu un papildinātu ikgadējos maksājumus fondā. Tas papildina iespēju subsidēt kompensācijas maksājumus, ko kopfondi piešķir iesaistītajiem lauksaimniekiem.

³ Komisijas 2016. gada 8. septembra Deleģētā regula (ES) 2016/1612, ar ko paredz atbalstu piena ražošanas samazinājumam C/2016/5681 (OV L 242, 9.9.2016., 4.–9. lpp.).

⁴ Regula (ES) 2017/2393, 1. panta 19. punkts, ar ko Regulā (ES) Nr. 1305/2013 iekļauj 39.a pantu.

Šī shēma arī kļuva lētāka lauksaimniekiem un paredzēja labāku ienākumu nodrošināšanas līmeni: zaudējumu minimālā robežvērtība tika samazināta no 30 % līdz 20 %. Atbalsta likme (publisko līdzekļu daļa, ar ko apmaksā kopfondu izmaksas) tika palielināta no 65 % līdz 70 %. No 2020. gada decembra tāda pati minimālā robežvērtība attiecas uz ienākumu stabilizācijas instrumentiem, kas nav specifiski nozarei⁵.

Visā ES 2020. gadā ISI tika ieplānoti divās lauku attīstības programmās, taču tie nedarbojās. Tomēr 2020. gadā abos gadījumos programmas grozīšanas procesi turpinājās, lai izmantotu jaunās plānošanas iespējas.

77. Papildus Revīzijas palātas punktā minētajiem pasākumiem, kas ir daļa no pasākumu kopuma reaģēšanai uz Covid-19 uzliesmojumu, tika grozīta ELFLA regula⁶, lai atļautu ārkārtas pagaidu atbalstu (vienreizēju maksājumu veidā) lauksaimniekiem un MVU, kurus īpaši skārusi Covid-19 krīze, un nodrošinātu to darbīdarbības nepārtrauktību.

78. Komisija atgādina, ka *Wageningen Economic Research* un *Ecorys* pētījumā⁷ bija gadījuma analīze, kurā uzmanība pievērsta krīzei piena nozarē un kurā secināts, ka “ES Komisija 2014.–2016. gada piensaimniecības krīzi pārvarēja līdzsvaroti, izmantojot plašo instrumentu klāstu, vienlaikus ņemot vērā šo instrumentu ierobežojumus”.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

81. Komisija uzskata, ka 2014.–2016. gadā tika veikta rūpīga, nepārtraukta un daudznozaru analīze un novērtējumi un ka tas veicināja to attiecīgo pasākumu lietderību, kas elastīgā un pragmatiskā veidā ar minimālām izmaksām nodrošināja svarīgu atbalstu piena nozares atveseļošanai. Pasākumi tika rūpīgi apspriesti ar dalībvalstīm, kas sniedza savu atbalstu to īstenošanā.

82. Komisija atgādina, ka pirms valsts intervences sākšanas attiecībā uz vājpiena pulvera cenām 18 mēnešus bija vērojamas lejupslīdes tendences. Ar šo instrumentu tika novērsta turpmāka vājpiena pulvera cenu un līdz ar to piena cenu samazināšanās. Vājpiena pulvera valsts krājumi tika saglabāti, līdz tirgus reāli atveseļojās. Pārsvārā zemās vājpiena pulvera cenas negatīvi ietekmēja Komisijas spēju pārdot intervences krājumus. Tā ir normāla ar tirgu saistīta norise, kas neliek apšaubīt instrumenta lietderību.

Būtībā tirgus cenu pieauguma apstākļos Komisijai izdevās realizēt lielu daudzumu krājumu.

83. Komisija atgādina, ka pasākuma izstrādes laikā nekas neliecināja par ražošanas samazināšanos. Ja ražošana sāka samazināties 2016. gada jūnijā, pierādījumus par šo samazinājumu varēja uzzināt tikai no 2016. gada augusta vidus.

1. ieteikums. Novērst turpmākas tirgus nelīdzsvarotības

a) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Komisija norāda, ka saistītais atbalsts ir paredzēts tikai nozarēm, kurās ir strukturālas grūtības, lai novērstu šo grūtību eskalāciju, kas varētu izraisīt ražošanas pārtraukšanu un

⁵ Sk. Regulas (ES) Nr. 1305/2013 39. pantu, kas grozīts ar Regulas (ES) 2020/2220 7. panta 7. punktu.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2020. gada 24. jūnija Regula (ES) 2020/872, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1305/2013 (OV L 204, 26.6.2020., 1.–3. lpp.).

⁷ *Written Wageningen Economic Research un Ecorys izvērtējums Komisijai “Improving crisis prevention and management criteria and strategies in the agricultural sector”* (05.087713), galīgais ziņojums, 2019. gada augusts.

ietekmēt citas piegādes ķēdes daļas vai saistītos tirgus. Uz to attiecas stingri ierobežojumi un nosacījumi, lai mazinātu tirgus traucējumu risku. Tāpēc saistītais atbalsts nav ražošanas veicināšanas mehānisms.

Turklāt, ņemot vērā shēmas noteikumus, Komisijai ir ļoti ierobežotas iespējas rīkoties, izmantojot brīvprātīgu saistīto atbalstu par lauksaimnieku turēto dzīvnieku skaitu krīzes gadījumā.

Komisija ir pilnvarota veikt pasākumus, kas paredzēti, lai izvairītos no tā, ka brīvprātīga saistītā atbalsta saņēmēji cieš no strukturāliem tirgus traucējumiem nozarē. Šie pasākumi var ļaut dalībvalstīm izlemt, ka šādu atbalstu maksā, pamatojoties uz ražošanas vienībām, par kurām atbalsts tika piešķirts iepriekšējā pārskata periodā.

Potenciālā tādu tirgus traucējumu scenārijā, ko izraisa pārprodukcija, Komisija apsvērs veidus, kā izvairīties no tā, ka saistīto maksājumu esība traucē nepieciešamo ražošanas pielāgošanu. Šajā sakarā Komisija rūpīgi novērtēs iespējas un termiņus pasākumu veikšanai, kā minēts iepriekš.

b) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

84. Komisija analizēja galvenos krīzes cēloņus un ietekmi uz piena ražotāju peļņu un ierosināja atbilstošus tirgus pasākumus, ietverot katra pasākuma ietekmi uz budžetu. Ņemot vērā budžeta resursu pieejamību, Komisija izvēlējās pasākumus, pamatojoties uz “labāko cenas un kvalitātes attiecību”.

85. Komisija veica nepārtrauktu tirgus uzraudzību un rūpīgu daudznozaru krīzes novērtējumu (tostarp Padomē apsprieda attiecīgus pasākumus ar dalībvalstīm). Saskaņā ar subsidiaritātes principu tika uzskatīts, ka būs piemērotāk, ja dalībvalstis mērķtiecīgi virzīs atbalstu dažādos ārkārtas pasākumos. Komisija uzskatīja, ka norādījumi par to, kā mērķorientēt norādes, kas iekļautas tādu dažādu regulu apsvērumos, ar kurām īsteno ārkārtas atbalsta pasākumus piena nozarē (piemēram, Komisijas Deleģētajā regulā (ES) 2015/1853: “atbalstīt lauksaimniekus lopkopības nozarēs, kuras piedzīvo cenu krasāko kritumu, kas ir tiešas sekas tam, ka Krievija pagarināja noteikto importa aizliegumu, kā arī sausumam, kurš ietekmēja lopbarības kultūraugus”), ir pietiekami.

86. Komisija atgādina, ka ilgtspējība (stratēģijas “No lauka līdz galdam”⁸ nozīmē, jo īpaši saistībā ar ietekmi uz vidi un klimatu) nebija 2014.–2016. gadā pieņemto ārkārtas pasākumu mērķis.

2. ieteikums. Uzlabot budžeta plānošanu un mērķu noteikšanu

a) Komisija nepiekrīt šim ieteikumam.

Tirgus traucējumi ir daudzdimensionāli un neparedzami, tāpēc nav iespējams un nav vēlams iepriekš noteikt darbības robežvērtības, kas ierobežotu jebkuru iespējamo darbības gaitu iepriekš noteiktā sistēmā. Tirgus traucējumi jārisina *ad hoc* kārtībā un izmantojot holistisku pieeju.

b) Komisija piekrīt šim ieteikumam.

⁸ Stratēģija “No lauka līdz galdam”. Taisnīgas, veselīgas un videi draudzīgas pārtikas sistēmas vārdā (COM/2020/381 final, 20.5.2020.).

Tās novērtējumā par tirgus traucējumiem nozares līmenī var ņemt vērā tiešā atbalsta stabilizējošo ietekmi un noteikt ierobežojošākus nosacījumus/mērķus, ja un kad tiek īstenoti citi ārkārtas atbalsta pasākumi.

88. Lauksaimniecības nozares krīzēm paredzētajai rezervei 2014.–2016. gada tirgus traucējumu laikā nebija nozīmes ne tikai sarežģīto noteikumu dēļ, bet arī ES budžeta pietiekamas pieejamības dēļ.

No 2018. gada *Omnibus* regula būtiski uzlaboja riska pārvaldības instrumentu — tostarp nozaru ienākumu stabilizācijas instrumentu iespējas un šiem instrumentiem paredzētā publiskā sektora finansiālā atbalsta stiprināšanas — īstenošanas noteikumus. No 2020. gada decembra divās lauku attīstības programmās tika ieplānoti ienākumu stabilizācijas instrumenti. Lai gan neviens šāds instruments nedarbojās, programmas tika grozītas, lai izmantotu jaunās iespējas.

89. Komisija apkopoja un konsolidēja no dalībvalstīm saņemtos paziņojumus par to teritorijā īstenotajiem pasākumiem. Saskaņā ar subsidiaritātes principu tika uzskatīts, ka būs piemērotāk, ja dalībvalstis novērtēs savu pasākumu lietderību. Tomēr Komisija var paredzēt dalībvalstu pasākumu padziļinātu analīzi.

3. ieteikums. Palielināt gatavību turpmākiem tirgus traucējumiem

Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Komisija veiks pētījumu, lai palīdzētu izdarīt secinājumus no 2014.–2016. gada tirgus traucējumiem saistībā ar dažādu ārkārtas pasākumu ietekmi uz piensaimniecību rīcību un likviditāti, kā arī tirgus stabilizāciju un vidi, vienlaikus pētot ražotāju un pienotavu nozīmi riska pārvaldībā.

Ņemot vērā iepirkuma procedūrām nepieciešamo laiku, Komisija kvalitatīva pētījuma interesēs uzskata, ka par mērķa īstenošanas termiņu jānosaka 2024. gads.

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, konkrēti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzami notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekļa *Samo Jereb* vadītā I apakšpalāta “Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana”. Revīziju vadīja ERP loceklis *Nikolaos Milionis*.

Laika grafiks

Notikums	Datums
Revīzijas plāna pieņemšana / revīzijas sākums	15.5.2019.
Ziņojuma projekta oficiāla nosūtīšana Komisijai (vai citai revidējamai vienībai)	26.3.2021.
Galīgā ziņojuma pieņemšana pēc revīzijas konstatējumu saskaņošanas procedūras	19.5.2021.
Komisijas oficiālo atbilžu saņemšana visās valodās	17.6.2021.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2021.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku īsteno ar [Eiropas Revīzijas palātas Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piem., individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tas nozīmē, ka atkalizmantošana ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas izmaiņas. Atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt dokumentu sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jums ir jānoskaidro papildu tiesības, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piem., ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu. Ja atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, jums var būt jāprasa atļauja tieši autortiesību īpašniekiem.

6. un 11. attēls: Ikonas izveidojis [Pixel perfect](#) no <https://flaticon.com>.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā un jums nav licencēti.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

Eiropas Revīzijas palātas logotipa izmantošana

Eiropas Revīzijas palātas logotipu nedrīkst izmantot bez Eiropas Revīzijas palātas iepriekšējās piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-847-6143-2	1977-5717	doi:10.2865/084237	QJ-AB-21-011-LV-N
HTML	ISBN 978-92-847-6003-9	1977-5717	doi:10.2865/375027	QJ-AB-21-011-LV-Q

Pēc augstākās robežas sasniegšanas 2014. gada sākumā ES piena ražotāju saņemtā vidējā cena sāka samazināties. 2016. gada vidū cenas atkal sāka paaugstināties.

Kopējā lauksaimniecības politika (KLP) ietver vairākus instrumentus tirgus traucējumu novēršanai. Tiešajiem maksājumiem ir stabilizācijas uzdevums, jo tie nodrošina pastāvīgu ienākumu avotu lauksaimniekiem. “Drošības tīkla” mērķis ir atbalstīt cenas, uz laiku izņemot no tirgus piena produktu pārpalikumus. Komisija var arī pieņemt ārkārtas pasākumus pret tirgus traucējumu draudiem — tā tika izdarīts laikposmā no 2014. līdz 2016. gadam.

Mēs pārbaudījām, cik sekmīgi Komisija un attiecīgās dalībvalstu iestādes ir reaģējušas uz traucējumiem piena tirgū 2014.–2016. gadā. Kopumā mēs noskaidrojām, ka Komisija un dalībvalstis ir veikušas plašus pasākumus, lai palīdzētu lauksaimniekiem tirgus traucējumu laikā, taču to veiktā analīze kopumā nebija pietiekama, lai izlemtu par nepieciešamā atbalsta līmeni un mērķauditoriju.

ERP īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Tīmekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors